Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

ХАЛҚ СЎЗИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ВА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ГАЗЕТАСИ

1998 йил 12 июнь жума

Сотувда эркин нархда
№ 118 (1899)

ТУРКИЙ ТИЛЛИ ДАВЛАТЛАР БОШЛИҚЛАРИНИНГ БЕШИНЧИ УЧРАШУВИ ИШТИРОКЧИЛАРИНИНГ ҚЎШМА БАЁНОТИ

Биз, туркий тилли давлатлар бошлиқлари — Қозоғистон Республикаси пойтахти Остона шаҳрида ўтказилган навбатдаги бешинчи учрашув иштирокчилари — Ҳиндистон ва Покистонда ўтказилган ядро қуроли синовларидан ниҳоятда ташвишга тушганимизни изҳор этамиз. Бу синовлар минтақавий ва оламшумул барқарорлик ҳамда хавфсизликка жиддий зарар етказади, ядровий қуролланиш пойгасини авж олдиради. Бу синовлар, шунингдек, давлатларимизнинг ядро қуролини тарқатмаслик йўлида олиб бораётган сиёсатига ҳам зиддир.

Биз Ҳиндистон ва Покистонни вазминлик ва масъулиятни намоён этишга, бундан кейин ядро синовларини ўтказмасликка ҳамда Ядро қуролини тарқатмаслик бўйича шартнома ва Ядро қуроли синовларини бутунлай тақиқлаб қўйиш ҳақидаги шартномага қўшилишга даъват этамиз.

Остона шаҳри,
1998 йил 9 июнь

ПРЕЗИДЕНТ ҲУЗУРИДА ҚАБУЛ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 11 июнь куни Япониянинг "Номура Секьюритиз, Ко." компанияси раиси Масаши Судзукини қабул қилди.

Ўзбекистондаги кўплаб йирик саноат корхоналари ва бошқа иншоотларни барпо этишда Япония сармоясининг ҳиссаси тобора юксалиб бораётгани ҳамда бундан келаётган самара ортаётгани сабаб, кунчиқар мамлакат ишбилармон доираларининг юртимизга қизиқиши кучаймоқда. "Номура Секьюритиз, Ко." вакилларининг мамлакатимизга ташрифи ҳам ана шу анъананинг узвий давомидир.

— Ўйлайманки, бу қадар нуфузли делегациянинг мамлакатимизга ташриф буюриши ўзаро муносабатларни янада равнақ топтириш учун янги имкониятлар очади, — деди учрашувда Ислом Каримов.

Дарҳақиқат, мазкур делегациянинг Ўзбекистонга келишдан кўзлаган мақсадлари анчагина. Қўшма иқтисодий тадқиқотлар ўтказишда ўзаро манфаатли ҳамкорлик имкониятларини ўрганиш, хорижий сармоя жалб қилиш, хусусийлаштириш ва халқаро қимматли қоғозлар бозорида операциялар ўтказиш бўйича тадбирлар ишлаб чиқиш шулар сирасига киради. Бундан ташқари, компания Тошкент ҳамда Навоий ГРЭСларини таъмирлаш ва замонавий жиҳозлар билан таъминлаш, айрим шаҳарлар атрофига айлана йўллар қуриш, темир йўлларни электрлаштириш лойиҳаларида иштирок этишни ҳам режалаштирмоқда.

Дўстона вазиятда ўтган суҳбат чоғида икки томонлама амалий ҳамкорлик алоқаларини янада кенгайтириш билан боғлиқ масалалар муҳокама қилинди.

Қабул маросимида Президентнинг Давлат маслаҳатчиси А. Файзуллаев, Бош вазир ўринбосари Б. Ҳамидов, ташқи иқтисодий фаолият Миллий банки бошқаруви раиси Р. Азимов иштирок этди.

Қабулда Япониянинг мамлакатимиздаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси К. Обата ҳозир бўлди.

(ЎзА)

СУРАТДА: қабул пайти. А. ТЎРАЕВ олган сурат.

ПАЙШАНБА ХАБАРЛАРИ

АЙЛАНАДИ СОАТ МИЛЛАРИ

• ХУШХАБАР

НУРОБОДГА ТЕЛЕФОН КЕЛАДИ

Наманганнинг аҳоли зич жойлашган даҳаларидан бири — Нурobod аҳолисидан телефон ўрнатиш учун тушган аризаларнинг ҳаммаси қондириладиган бўлди. Яъни, бу ерда 1200 телефонга хизмат қиладиган янги электрон рақамли АТС асбоблари ўрнатила бошланди.

Қиймати тўрт юз минг АҚШ долларини ташкил этадиган автомат телефон станцияси Хитой Халқ Республикаси билан мамлакатимиз ўртасида тузилган ҳукуматлараро битимга мувофиқ, Наманганга етказиб берилди. Наманганлик алоқачилар АТСдаги ускуналарни ўрнатиб бўлгач, абонентларни янги станцияга улайди. Янги станция республикамиз мустақиллигининг 7 йиллиги байрами арафасида ишга тушади, — деб ёзади ЎзА мухбири Н. ХЎЖАЕВА.

• МАНБА

БОБОСИНИНГ БОБОСИГА БЕРИЛГАН ЭКАН

Ҳадис илмининг султони имом ал-Бухорий таваллудининг 1225 йиллиги муносабати билан ҳазрат ҳаёти ва илмий фаолиятини ўрганиш, асарларини тарғиб қилиш борасидаги ишлар кенг миқёсда давом этмоқда. Вилоят ҳокимининг ташаббуси билан ташкил этилган «Имом ал-Бухорий» халқаро хайрия жамғармаси бу ишларни уюштиришга алоҳида эътибор қаратаётганлиги ўз самарасини бераётир. Яқинда Қўшработ туманидан Абу Абдуллоҳ Муҳаммад ибн Исмоил ал—Бухорий қаламига мансуб ҳадисшуносликка оид ноёб китоб топилганлиги ана шу саъй-ҳаракат маҳсули дейиш мумкин.

Маълумотларга қараганда, мазкур нодир асар «Саҳиҳи Бухорий»нинг ўзига хос такрорланмас намунаси экан. У тахминан икки юз йил олдин Қоҳирадан кўчирилиб олиб келинган. Китоб жилди чарм билан қопланган. Хонадон соҳибининг таъкидлашича, мўътабар манба унинг бобосининг бобосига Бухородаги диний мадрасада намунали ўқигани учун мукофот сифатида тақдим этилган экан, дея хабарлайди Ҳамза Шукуров.

• ЙЎҒ-Э

ИККАЛАСИ ҲАМ «БЕХАБАР» ЭМИШ

Эгри-бугри йўлдан кетаётган машинани тўхтатишди.

— Қаёққа кетаяпсиз, мулла ака?

Ҳайдовчи беларво қўл силтади.

— Ишминан юрипииз-да, ука.

Қувасой божхона пости инспектори Искандар Ҳамидов текшириб кўрса, давлат белгиси 10-44 ФЕП автомашинасининг ҳайдовчиси ростданам «ишминан» юрган экан. У Мўян қишлоғида жойлашган «Фарҳод — ЛТД» фирмасига қарашли 10 тоннадан ортиқ карбамид минерал ўғитини Қирғизистон томон олиб ўтаётган экан.

«Фарҳод — ЛТД» раҳбари Тоиржон Абдураҳмонов дастлабки суриштирувда Вазирлар Маҳкамасининг қарорига кўра, минерал ўғитларни четга чиқариш тақиқланганидан хабарим йўқ деса, ҳайдовчи Қирғизистон ҳудудига ўтиб қолганимни билмабман, дейди.

— Бу гарангситишларга албатта ойдинлик киритилади, — деб ёзибди Фарғона вилояти божхона бошқармаси матбуот гуруҳи инспектори Зайлобиддин Йигиталиев.

• ЭҲ, АТТАНГ

ҚЎЛБОЛА «ТУРОН» ИЧИЛМАЙ ҚОЛДИ

Ангрендаги «Олег» хусусий фирмасига қарашли дўкон сотувчиси А. Ҳожиматов харидордан 8225 сўмни санаб олаётган эди. У пулни қоғоз қутига ташлади-да «следующий» деб қўйди. Шунда кўзи беихтиёр текширувчиларга тушди.

— Нега савдо пулларини назорат касса машинасидан ўтказмаяпсиз? — сўрашди солиқчилар ундан.

— Машинамиз бузилиб қолган. Уста чақиришга вақт йўқ.

— Демак, 21 майдан бери савдо тушуми машинадан ўтказилмаётган экан-да, — деди текширувчи қоғоз лентага кўз ташлаб.

Ўша дамларда сотувчининг қўлида 14 минг 540 сўм савдо тушуми йиғилиб қолган экан. Бу пулнинг қанчаси банкка топширилади, қанчаси ёнида қолади — ўзига аён. Солиқчилар текширувни чуқурлаштириб омбордан 113 шиша қўлбола «Турон» арогини ҳам топиб олдилар. Шишаларга сохта акциз маркалари ёпиштирилган экан. Агар у ушланмаганда бу заҳри қотиллар 26,5 минг сўм бўлиб сотувчи билан мудирнинг киссасига кирарди.

Шу куни «Ангренсавдо» акционерлик жамиятига қарашли 5 та ва хусусийлаштирилган 3 та дўкон текширувдан ўтказилди. Ҳаммасидан назорат касса машиналаридан ўтмаган катта миқдорда пуллар ва қўлбола спиртли ичимликлар чиқди. Биргина 80-дўконда 1500 шиша қўлбола арок йиғилиб қолибди. Уни пулга чақсангиз, 357 минг 500 сўм бўлади.

— Акционерлик жамияти раҳбарлари салқин хоналарда елпиниб ўтиравермай бундоқ дўконларни бир-бир айланиб келишса, қўл остиларидаги «учар»ларга ҳаром билан ҳалолнинг фарқини тушунтирса ёмон бўлмасди, — дейди Давлат солиқ қўмитаси матбуот хизмати раҳбари Ж. Носиров.

Телефонларимиз:
133-15-22, 133-52-55
133-07-48, 136-37-85

Соат милларини Қурбон Эшматов кузатди.

12 ИЮНЬ — РОССИЯ ФЕДЕРАЦИЯСИ КУНИ

ИШОНЧЛИ ҲАМКОР

"Россияни ақл билан идрок қилиб бўлмайди", деган ибора бекорга Россияда пайдо бўлмаган ва бежиз айтилмаган. Шўролар ҳукмронлик қилган даврда аввалига очарчилик ва йўқсиллик, кейинроқ қатағонлар бўлиб ўтди. Орадан кўп ўтмай, дунёни ларзага солган иккинчи жаҳон уруши бошланди. Ўша йиллари ҳали биринчи жаҳон уруши асоратларининг ҳовури босилмаган, зўравонлик сиёсати авжига минган эди. Биз тарихнинг бу саҳифаларини "варақлаб" ўтирмаймиз. Зеро, сўнгги юз-юз эллик йил мобайнида Россия ва унинг атрофида кечган воқеалардан маълум маънода воқифмиз. Шунинг учун мавзуни ушбу мамлакат ҳар хил "хомхаёл ғоялар"дан, ёлғон-яшиққа асосланган мафкурадан, хуллас, шўролар тузумидан халос бўлиб, том маънода мустақил бўлганидан кейинги даврга буришни лозим топдик.

12 июнь куни Россия Федерацияси давлат мустақиллиги байрамини нишонлайди. Орадан кўп вақт ўтмаган бўлса-да, сўнгги йилларда дунёнинг энг йирик давлатларидан бири бўлган Россияда муайян ўзгаришлар содир бўлди. Мустақил мамлакат олдида, аввало, иқтисодий муаммолар қад ростлади. Собиқ иттифоқнинг меросхўри сифатида кўпгина сиёсий, иқтисодий имкониятларга эга бўлиб қолган Россия ўз зиммасига шўролар давлатининг қарзларию зиддиятларини ҳам олишга мажбур бўлди. Ишлаб чиқариш кўрсаткичлари кескин пасайиб кетди, иқтисодиёт оқсай бошлади. Бозор муносабатларининг қонун-қоидалари, шарт-шароитини кўпчилик ҳали яхши англаб етмасидан иқтисодиётда турли найранг, товламачиликлар авж олди.

Янги мустақил мамлакат ижтимоий соҳада ҳам маълум инқирозга юз тутди. Зотан, иқтисодиётдаги таназзулдан бундан ўзгани кутиш мумкин эмас. Ишсизлик, маошларнинг вақтида тўланмаслиги, сохта ишбилармонларнинг найранглари "ваучерлаштириш сиёсати" халқни чарчатди. Натижада ҳукуматдан норозилик кучайиб, унга ишонч сусая борди.

Айни пайтда Россияда "биз дунёда якка ҳукмрон бўлиб қоламиз", "жаҳон сиёсатини биз белгилашимиз керак", деган фикрда юрган империяпараст сиёсатчилар оз эмас эди. Бундай кимсалар собиқ иттифоққа аъзо давлатлар тўла мустақил бўлганидан кейин ҳам, уларга дағдаға қилишдан воз кечишни истамади. Улар энди ортга йўл йўқлигини, бошқача айтганда, тарих ғилдирагини орқага қайтариш мумкин эмаслигини англаб етиши учун ҳам беш-олти йил вақт кетди. Олдинда эса янги "муаммолар" турарди. Бу "муаммолар" сирасига НАТОнинг Шарққа томон кенгайишини киритиш мумкин.

Умуман, Россияда кечаётган ўзгаришларни кузата туриб, иқтисодий қийинчиликлар, молиявий муаммолар, гоҳ кончилар, гоҳ муаллимларнинг норозилик намойишлари, Чечелистон можароси, "қора сешанба", "қора чоршанба" каби "қора кунлар", авж олган жиноятчилик ва бир қарашда чеки кўринмайдиган бошқа муаммолар "катта давлат" ҳаётида юз бериши муқаррар бўлган заруратми, деган ўйлар дафъатан хаёлингизга келади. Лекин, Россияга бошқача нигоҳ билан қараган киши ундаги қатор ижобий ўзгаришларни ҳам яққол кўради.

Мисол учун, Россия "катта еттилик" давлатлари орасидан ўзига муносиб ўрин эгаллади ва эндиликда "катта саккизлик" деган ибора тез-тез қулоққа чалинадиган бўлиб қолди. Бу борада Россия Президенти Борис Елциннинг хизматларини таъкидлаш жоиздир. Б. Елцин "катта еттилик" мамлакатлари давлат ва ҳукумат раҳбарлари билан ҳар томонлама яхши баҳоланадиган мустаҳкам муносабат ўрната билди.

Россиянинг янги тарихида Б.Елциннинг муҳим ўрни борлигига яна шунинг учун ҳам алоҳида тўхталиш жоизки, у собиқ иттифоқ мамлакатларининг мустақиллигини биринчи навбатда қўллаб-қувватлаган, "собиқ иттифоқни қайта тиклаш фожеага айланиб кетади", дея қатъий таъкидлаган, давлат сиёсатининг устувор йўналишларини ҳам шунга кўра белгилаган сиёсатчидир. Ҳозир Россия давлат думасидаги сўл кучлар унга нисбатан импичмент эълон қилиш пайида саъй-ҳаракат қилаётган бўлса-да, биз айни шундай демократик муҳит қарор топиши фақат Б. Елцин туфайли эканини яхши биламиз. Шу йил март ойида В. Черномирдин раҳбарлигидаги ҳукуматнинг истеъфога чиқарилиши ҳамда унинг ўрнига С. Кириенконинг тайинланиши ҳам демократия ғоялари асосида ривожланаётган давлатга хос воқеа. Фикримизни исботлаш учун иқтисоди гуллаб-яшнаган Япониянинг ўзида бир неча бор ҳукумат истеъфога чиққанини келтириб ўтишнинг ўзиёқ кифоя қилади.

Бундан саккиз йил муқаддам 12 июнь куни РСФСР Олий Совети давлат мустақиллиги ҳақида Декларация қабул қилди. Айрим сиёсатчилар Россия зотан мустақил давлат эди, унга мустақиллик эълон қилиш шарт эдими, деган фикр ҳам билдиришади. Эътироф этиш керак — эълон қилиш шарт эди. Ўша йиллари Марказий Осиё, Кавказ ва Болтиқбўйида юз берган ўзгаришлар СССРни парчалаб юборди. Россия учун мазкур декларацияни эълон қилиш мустақил республикалар ўртасидаги тақсимот жараёнидан четда қолмасликни англатарди. Президент Б. Елциннинг таклифига биноан шу йилдан бошлаб 12 июнь мустақиллик куни эмас, Россия куни сифатида байрам қилинади. Дарҳақиқат, моҳиятан олиб қаралганда, 12 июнь куни россияликлар учун ўз манфаатларини тушуниб етиш, миллий рамзлар — байроқ ва гербни тиклаш, кўп қутбли дунёда ўзининг муносиб ўрнини белгилаш куни бўлди.

Сўз сўнггида Ўзбекистон—Россия муносабатлари ҳақида тўхталиш жоиздир. Айтиш керакки, икки давлат ўртасидаги муносабатлар бу йил ўзгача руҳда ривож топмоқда. Мисол сифатида ўтган ойда Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг Россияга буюрган давлат ташрифини келтиришнинг ўзи фикримизни исботлайди. Президентимизнинг сафари асносида иқтисодиётнинг турли жабҳалари, жумладан, самолётсозлик соҳасида, шунингдек, маданият, илм-фан борасида ҳамкорлик тўғрисидаги қатор муҳим ҳужжатлар имзоланди. Узоқ муддатли иқтисодий ҳамкорликни йўлга қўйиш, икки томонлама иқтисодий комиссиянинг мавқеини янада оширишга келишиб олинди. Ҳар икки давлатда тенглик, ўзаро ҳурмат ва ишончга асосланган ҳамкорликка интилиш бугунги кунда бир хил экани аён бўлди.

Ўзбекистоннинг МДҲ мамлакатлари билан савдо муносабатларига назар ташласак, ташқи савдонинг 54 фоизи Россия ҳиссасига тўғри келишини кўрамиз. Юртимизда 350 дан ортиқ Ўзбекистон—Россия қўшма корхонаси фаолият кўрсатмоқда. Ўзбекистоннинг Россиядаги маъмурий ҳудудлар билан алоқалари ҳам тобора кенгайиб бораётир. Яқинда пойтахтдаги "Ўзэкспомарказ"да Свердловск вилояти саноат корхоналари маҳсулотларининг йирик кўргазмаси бўлиб ўтди. Бу вилоятдан ташқари, Москва, Санкт-Петербург, Челябинск, Ростов, Самара, Иваново, Тюмен билан ҳам мустаҳкам иқтисодий муносабатлар қарор топган. Буларнинг барчаси ўзаро тенг ҳамкорлик ривож топаётганидан далолатдир.

Россия — улкан табиий захираларга, юксак ақлий ва иқтисодий салоҳиятга эга мамлакат. Агар имкониятлардан тўлиқ фойдаланилса, у қисқа муддат ичида ривожланган давлатлар қаторидан ўрин олиши мумкин. Бунинг учун эса мамлакатдаги барча сиёсий кучлар ва қатламларнинг ўзаро аҳиллик билан иш тутиши, шахсий ёки партия манфаатларидан фарқли ўлароқ, умумдавлат манфаатлари атрофида бирлашиши талаб этилади. Зеро, тараққиёт аҳиллик биландир.

Анвар БОБОЕВ,
ЎзА шарҳловчиси.

ВИЛОЯТ КЕНГАШИ СЕССИЯСИ

Халқ депутатлари Бухоро вилоят кенгашининг сессияси бўлди. Унда Президентимиз Ислом Каримовнинг халқ депутутлари Қашқадарё вилоят кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқидан келиб чиқадиган вазифалар муҳокама этилди. Вилоят ҳокими С. Ҳусенов шу ҳақда маъруза қилди.

Маърузачи ва сўзга чиққанлар давлатимиз раҳбарининг нутқида Қашқадарё вилояти мисолида давр ва тараққиёт, раҳбар ва халқ, амалга оширилаётган ислоҳотларни янада чуқурлаштириш масалалари теран таҳлил этилганини таъкидладилар. Нутқда кўрсатиб ўтилган камчиликларнинг кўпи Бухоро вилоятида ҳам мавжудлигига эътибор қаратилди. Шу боис, йўлбошчимиз нутқида баён этилган хулоса ва қоидалар жойларда атрофлича ўрганилиши, барча соҳаларда, айниқса кадрларни танлаш, тарбиялаш ва жой-жойига қўйишда дастуриламал бўлиши зарурлиги кўрсатиб ўтилди.

Сессияда, шунингдек, Ўзбекистон Республикасининг "Таълим тўғрисида"ги Қонуни ва кадрлар тайёрлаш Миллий дастурининг вилоятда бажарилишини таъминлаш борасидаги масала ҳам кўриб чиқилди.

Илҳом САФАР,
ЎзА мухбири.

Ўрозбой АБДУРАҲМОНОВ,
Қорақалпоқ ёзувчиси.

УСТЮРТ: ИМКОНИЯТЛАР МАЙДОНИ

ЁКИ ҚЎНҒИРОТ СОДА ЗАВОДИ ҚУРИЛИШИГА БИР НАЗАР

1. ҲАҚИҚАТГА АЙЛАНАЁТГАН АФСОНА

Устюрт даҳшат эди. Қуш учса қаноти, одам юрса оёғи куядиган саҳрои азим. Бир марта шу ёққа бориб келган одамни худди қаҳрамондай иззат қилишарди. Ва у доимо маъдан излаб юрадиган геологлар-у, насибаси чўлга сочилган кийиклар учун маскан бўлган.

Яқин ўтмишдаги дарслик ва хариталарга назар ташлайдиган бўлсангиз, Қорақалпогистонда қурилиш хомашёси, маъданли ўғитлардан бўлак бирон-бир қазилма бойлик йўқ, дея уқтирилган. «Маҳаллий аҳоли Қараумбет тузидан озиқ-овқат учун фойдаланади, лекин туз кони саноат учун аҳамиятга молик эмас», дейилади ўша китобларда. Бу фикр китобдан китобга кўчиб, охир-оқибат, бу ўлка ўзини-ўзи ўнглай олмайдиган даражада, деган тушунчани келтириб чиқарган ва шунга ўзимиз ҳам ишониб қолганмиз.

Мана, Устюрт, ҳозир унда узлуксиз бурғилаш, геологик қидирув ишлари давом этаётир. Экспедицияларнинг бири газ қидирса, бири нефть, яна бири эса чучук сув излайди.

Шахпақти билан Қувончдан газ чиққан ва у Бухоро-Урол, Газли-Марказ газ қувурига уланиб, Европага узатилган. Ўшанда гарчи ўзимиз тезак ёқиб ўтирган бўлсак-да, нафасимиз Европага етиб борди, улар бизнинг газимизни ёқаётир, дея ҳаволанар эдик. Шу газ қувурларидан атиги юз чақирим берида жойлашган Мўйноқ туманига истиқлолдан кейин газ етиб борди.

«Мустақиллик Қорақалпоққа нима берди?» дейишганда, даставвал рад этиб бўлмайдиган мана шу ҳақиқат менинг хаёлимдан кечади.

Устюртни шоирлар «тўнкарилган қозон»га қиёслашади. Бир пайтлар — бундан йигирма йил муқаддам очилган Ақшалоқдаги нефть булоғи «ўзини оқламайди» деган бахона билан тез орада тўхтатилди ва тўнкарилган қозон тўнкарилганича қолиб кетди.

Ва бунинг ўзига яраша сабаблари бор: биринчидан, аҳоли кам яшайдиган Устюрт

МУСТАҚИЛЛИК: ЕТТИ ЙИЛ МЎЪЖИЗАЛАРИ

ҳарбийлаштириш учун жуда қулай эди. Иккинчидан, йўл юрганда мўл юрганлигини «тасдиқлаш» ниятида ҳайдовчилари ёнилғини ариққа тўкиб ташлаган шўро давлати учун Устюрт нефтининг унчалик зарурати йўқ эди ҳисоб.

Ўша кезлар Устюртда хилма-хил кимёвий-бактериологик синов полигонлари қурилгани бугун ҳеч кимга сир эмас. Бир томонда пахта якказироатчилиги туфайли қуриб бораётган Орол, иккинчи томонда атроф-муҳитни кундан-кунга ваҳшийларча маҳв этаётган ҳарбий синовлар...

Бугун шулар ёдимга тушса, шу ёруғ кунларга етказгани учун дил-дилдан Яратган эгамга беадад ҳамду санолар айтаман!

Минг қатла шукрки, истиқлолнинг еттинчи йилида яшаяпмиз, орзу-ҳавас, асрий армонлар рўй-рост ҳақиқатга айланаётир...

2. «КЎРМАГАНГА АРМОН ЭКАН, ҚЎНҒИРОТ»

Шундай халқ қўшиғи бор. Уни хиргойи қилувчи «Агроқурилиш» бирлашмасининг 386-сонли механизациялашган махсус кўчма колоннаси раҳбари Атовбой Фозилбеков ёки ёлғиз мен эмас, бу қўшиқ ҳар бир қорақалпоқнинг юрагида яшайди. Эҳтимол, уни Қўнғирот тупроғининг донишманд фарзанди Сулаймон Боқирғоний, венгер сайёҳи Вамбери ҳам хиргойи қилгандир? Бизнинг шууримизга эса Ойимхон Шомуротова куйлаган оҳангда сингиб қолган у.

Қўнғирот — диёримиздаги қадимий беш қалъанинг бири, бугун у мамлакатимизнинг Европага ланг очилган дарвозасидир.

Шаҳар тузуккина саноат-қурилиш манбаига эга. Пахта, шоли, балиқ, чорва — ҳамма-ҳаммаси мавжуд. Хомашёни қайта ишлаш тармоғи ҳам ривожланган. Бу ердан темир йўл ўтган, ҳар бир хонадонда газ ёнади.

— Сода заводи шаҳардан қирқ чақирим нарида, Кийиксойда бунёд этилаётир, — дейди Атовбой «Нексия»ни елдириб борар экан. — Э-ҳа, бунақанги қурилишни қорақалпоқ тушида ҳам, ўнгида ҳам кўрмаган...

— Балиқчининг лофи эмасми бу? — дедим унинг асли мўйноқлик эканлигига ишора қилиб, чунки балиқчилар орасида шапалоқдай балиқ тутса, одамдан катта, деб мақтанадигани кўп учрайди.

— Ҳозир бориб ўз кўзингиз билан кўрасиз. Бугунгача кичик оилага мўлжалланган ўнта ётоқхона, новвойхона, кафе, ҳаммом, таъмирлаш механика устахонаси, куни кеча эса ўттиз хонали турар жой биносини фойдаланишга топширдик.

Қаршимизда кичик шаҳарча намоён бўлди.

— Сизлар қураётган шаҳарча шуми?

— Агар сода заводи қурилишини бир денгиз десак, бизнинг қилаётган ишлар ундан бир томчи, холос. Тасаввур қилинг: ҳозир 70-80 ташкилот жамоаси бу ерда меҳнат қилаётир.

Шаҳарчанинг марказий кўчасида қад ростлаган муҳташам мактаб биносида пардозлаш ишлари ҳам ниҳоясига етибди, демак, мактаб бор, замонавий уйлар бор, яшаш, яратиш, бу ерларни яшнатиш керак, холос.

(Давоми 3-бетда).

САОДАТНОМА

ҲАНАФИЙЛИК — МЎЪТАДИЛЛИК

ИККИНЧИ МАҚОЛА

3.

Абу Ҳанифа ва унинг издошлари **қиёс** (кўрилаётган масалага ўхшаш олдин содир бўлган ҳолатлар билан таққослаш) принципидан мантиқий фойдаланган ҳолда, **истиҳсон** («яхшиси ёки афзалини танламоқ») тамойилини ишлаб чиқдилар ва уни ҳаётга кенг татбиқ этишга муваффақ бўлдилар. Истиҳсон тамойилининг қулайлиги ва ҳаётийлиги шу билан боғлиқ эдики, муайян муаммо бўйича қарор қабул қилиш жараёнида қиёсга асосланган ҳолда, у жамият учун фойдалироқ ҳални ихтиёр этиш, янада соддароқ қилиб айтганда, икки ёки ундан кўп вариантлардан, ақидавий ҳарфхўрликдан сақланган ҳолда, жамият ва давлат учун энг фойдали йўлни танлашга имкон яратади. Бу каби ёндашиш, ўз навбатида, исломдан олдин шаклланган маҳаллий одатлардан **(урф)** мусулмон ҳуқуқшунослиги — фиқҳнинг қўшимча, лекин мустақил манбаи сифатида фойдаланиш имконини вужудга келтирди. Бунинг натижасида соф исломий ақидаларнинг турли халқлар миллий менталитетига мослашувига қулай шароит яратилиб, ҳар хил минтақаларда исломнинг ўзига хос тараққиётига йўл очилди. Ҳанафийлик таълимотининг худди ана шу хусусияти, бизнинг фикримизча, Марказий Осиёнинг туб аҳолиси, жумладан туркий халқлар томонидан алоҳида эъзозланди ва бағрикенглиги билан ажралиб турадиган «юмшоқ» ҳамда мўътадил маҳаллий исломнинг гуркираб ривожланишига сабаб бўлди. И.П.Петрушевский ҳақли равишда таъкидлаганидек, туркий халқлар ислом билан бирга ҳанафийлик фиқҳини қабул қилгани сабаби ҳам ана шундадир. Ушбу бағрикенглик туфайли ҳанафийлик мазҳаби Кичик Осиё, Болқон, Шимолий Кавказ, Қора денгиз ҳавзаси, Поволжье, Марказий Осиё, Афғонистон, Ҳиндистон ярим ороли, Хитойнинг дашт ўлкалари ва Индонезия бўйлаб кенг ёйилди ҳамда маҳаллий халқлар томонидан қабул қилинди. Ҳанафийликнинг «эгилувчанлиги», ижтимоий-иқтисодий ва маданий тараққиёт эҳтиёжларини соғлом идрок этиши — унинг улкан жуғрофий ҳудудлар бўйлаб ёйилиши ва уларда ҳукмрон диний эътиқод сифатида қарор топишини осонлаштирди. Шунингдек, унинг бошқа динларга эътиқод қилувчиларга муносабатида «Динда мажбурлаш йўқ» деган Қуръон оятига содиқлиги ҳам қўшимча ёрдамчи омил вазифасини ўтади.

Абу Ҳанифанинг ислом ақидалари шаклланишига қўшган улкан ҳиссасини барча мусулмон олами ва энг машҳур уламолар бир овоздан тан оладилар. Унга замондош бўлган ва унинг вафотидан кейин дунёга келиб, суннийликнинг қолган учта — шофиийлик, моликийлик ва ҳанбалийлик мазҳабларини яратган Имом Абу Абдуллоҳ Муҳаммад ибн Идрис аш-Шофиий (767-819 йиллар), имом Молик ибн Анас (713-795 йиллар) ва Имом Аҳмад ибн Ҳанбал (780-835 йиллар) ҳам исломий илмлар ва хусусан фиқҳда Абу Ҳанифанинг ўзларидан устунлигини такрор ва такрор таъкидлаганлар. Ҳажман ҳанафийликдан кейинги мазҳаб — шофиийлик асосчиси Имом аш-Шофиийнинг бу ҳақдаги фикрлари алоҳида эътиборга лойиқдир. Унинг таъкидлашича, фиқҳ илмида барча «Абу Ҳанифанинг оиласидир» (яъни, унинг болаларидир). Имом аш-Шофиийнинг Абу Ҳанифа даҳосига бўлган юксак эҳтиромини қуйидаги эътироф ҳам кўрсатиб туради: «Ҳеч бир аёл Имоми Аъзамдек ақлли буюк ўғлонни туққан эмас».

4.

Ҳанафийлик Марказий Осиёга ислом футуҳотларининг илк давридаёқ кириб келди. Унинг маҳаллий шароитларга мослашиш қобилияти, турли маданиятлар ва урф-одатларни қатъий инкор этмаслиги, балки, аксинча, баъзан уларга, баъзан эса уларни ўзига сингдира олиш хусусияти қадим замонлардан ўзининг бағрикенглиги билан машҳур бўлган маҳаллий халқларнинг унга қизиқишини кучайтирди, кўникишини осонлаштирди, дейишга асос беради.

Ҳанафийлик ақидаларининг янада такомиллашуви ва уларнинг маҳаллий шароитларга мослашувини таъминлаш ишига минтақамизда туғилиб, вояга етган қатор уламолар ўз ҳиссаларини қўшганлар. Улар орасида IX-X асрларда яшаган Муҳаммад ибн ал-Ямон ас-Самарқандий, Абу Мансур ал-Мотуридий, Абу Исҳоқ ал-Ҳаким ас-Самарқандий, кейинчалик — XI-XII асрларда — Абул Муъин ан-Насафий, Абул Юср ал-Баздавий, Абу Ҳафс ан-Насафий, Нуриддин ас-Собуний ал-Бухорий, Абу Лайс ас-Самарқандий, Бурҳонуддин ал-Марғинонийлар бор.

5.

Ҳанафийликнинг Мовароуннаҳрда қарор топиши ва ривожланишига Абу Мансур ал-Мотуридий томонидан асос солинган ва унинг муҳолифлари томонидан «ал-мотуридийя» («мотуридийлик») деб аталган мусулмон фиқҳий-каломий мактабининг роли беқиёс бўлган. Унинг ўзига хос хусусиятларидан бири — назарiёт ва амалиётнинг бир-бирига қўшиб олиб боргани, дейиш мумкин. Масалан, мотуридийлик мактабининг йирик намояндаларидан Абул Қосим Исҳоқ ибн Муҳаммад ибн Исмоил ибн Иброҳим ибн Зайд ал-Ҳаким ас-Самарқандий узоқ йиллар Самарқанд қозиси лавозимини эгаллаб турган. Шунинг учун ҳам унинг бош асари — «ас-Савод ал-Аъзам» ўзининг ҳаётийлиги билан ажралиб туради. Китоб туркий тилга таржима қилиниб, 1878 йили Қозонда ва 1288 ҳижрий йилда Истанбулда нашр этилгани ҳам мазкур хулосани тасдиқлайди.

Мовароуннаҳрда ҳанафийликнинг мутлақ кўпчилик эътиқодига айланишига катта ҳисса қўшган аллома, шубҳасиз, қаршилик Абул Юср Муҳаммад ибн Муҳаммад ибн Ал Ҳусайн ибн Абдул Карим ибн Мусо ибн Ҳусайн Мужоҳид ал-Баздавий бўлган. Алломанинг энг машҳур асари ўзида 96 диний масаланинг шарҳини мужассамлаштирган «Усул ад-Дин» («Дин асослари») китоби бўлиб, у ал-Мотуридийнинг «Китоб ат-Тавҳид»и шарҳидан иборатдир.

Маймун ибн Муҳаммад ибн Муҳаммад ибн Муҳаммад ибн Макҳур ибн Аби-л-Фазл Абул Муъин ан-Насафий Мовароуннаҳр ҳанафийлиги — мотуридийлик мактабининг яна бир ёрқин юлдузи бўлган. Унинг муътазийликка қарши ёзилган «Тафсират-ул-Адилла» («Далиллар шарҳи»), «Баҳр-ул-Калом» («Калом илми денгизи»), «ат-Тамҳид» («Кириш»), «Шарҳ-ул-Жомеъ ал-Кабир лиш-Шайбоний» («аш- Шайбонийнинг «Катта тўплам»и шарҳи») каби асарлари ўзининг ҳаётийлиги туфайли Мисрда бир неча марта қайта нашр этилган.

Абу Ҳафс ан-Насафий деган ном билан машҳур бўлган Нажмиддин ан-Насафий Умар ибн Муҳаммад ибн Али Луқмон ал-Ҳанафий ан-Насафий ас-Самарқандий ўзининг «Мажмаъ-ул-улум» («Илмлар қомуси»), «ат-Тайсир фи тафсир ал-Қуръон» («Қуръон тафсирини осонлаштириш»), «ан-Нажоҳ фи шарҳи «Китоб Ахбор-ис-Сиҳоҳ» (Ахбор-ис-Сиҳоҳ» шарҳи муваффақияти» — Имом ал-Бухорийнинг «ал-Жомиъ ас-Саҳийҳ» шарҳи) каби асарлари билан Мовароуннаҳр ҳанафийлик мактабининг яна бир сўнмас юлдузи даражасига кўтарилган аллома сифатида тарихда қолди.

Мовароуннаҳрда ҳанафийлик ривожининг юксак чўққиларга кўтарилишига ўзининг катта ҳиссасини қўшган яна бир аллома Аҳмад ибн Аби Бакр ас-Собуний ал-Бухорийдир. Унинг қаламига мансуб «ал-Бидоя фи усул ад-дин» («Дин асосларига кириш»), «ал-Муғний фи усул ад-дин» («Дин асослари ҳақида етарли билимлар»), «ал-Кифоя фил-Ҳидоя» («Ҳидоя ҳақида етарли билимлар») каби асарлар ҳанафийлик таълимотини маҳаллий шароитлар билан янада уйғунлашуви, демакки, унинг ҳукмрон диний эътиқодга айланишига хизмат қилди.

Ҳанафий мазҳабининг нафақат Мовароуннаҳр бўйлаб, балки мусулмон халқлар ҳаёт кечираётган кенг жуғрофий ҳудудларда ёйилиши ва унинг миллионлаб одамларнинг мустаҳкам эътиқодига айланишига сабаб бўлган омиллардан бири — унинг диний ҳарфхўрлик ва таассубдан йироқ соғлом фикрга таянишидир. Ҳанафийликни янада ривожлантирган мовароуннаҳрлик алломалар — бизнинг машҳур бобокалонларимизнинг хизматларидан бири шундан иборатки, улар, «Китоб ат-Тавҳид»да таъкидланганидек, «динни соғлом англашнинг йўли иккитадир: бири — қулоқ (эшитиш) билан, иккинчиси — ақл билан идрок этиш» деган ғояни ҳимоя қилганлар. Доно аждодларимиз, Аллоҳни билишда ақл эшитиш билан ҳамкор бўлиши зарур, деган эътиқодда собит турганлар.

Қаршилик уламолар — Абул Муъин ан-Насафий ва Абул Юср ал-Баздавийнинг бир хил номланган «Китоб фи усул ад-дин» («Дин асослари китоби») асарлари ҳанафийлик қоидаларини маҳаллий шароитларга янада мослашувига хизмат қилган бўлса, Абу Ҳафс ан-Насафийнинг «Ақоид ан-Насафи (иккинчи номи — «ал-Ақоид ан-Насафийя»), бухоролик аллома Нуриддин ас-Собунийнинг «ал-Мухтасар фи усул ад-дин» («Дин асослари ҳақида қисқача қўлланма») ҳамда марғилонлик буюк фақиҳ ва мужтаҳид Бурҳонуддин ал-Марғинонийнинг (вафоти 1197 й.) ўлмас «ал-Ҳидоя» китоблари нафақат ўз даврида, балки бугунги кунда ҳам барча мусулмон мамлакатларида маълум ва машҳурдир. Улар дунё ҳанафийлари учун бамисоли бир дарслик вазифасини ўтамоқда. Шунинг учун ҳам ҳатто Ғарб исломшунос олимлари томонидан ҳамон катта қизиқиш билан ўрганилмоқда.

Ушбу ўринда тўла исми шарифи Абул Ҳасан Али ибн Аби Бакр ибн Абдул Жалил ал-Фарғоний ар-Риштоний ал-Марғиноний ҳақида батафсилроқ тўхталиш мантиқий кўринади. Юқорида зикр этилган «ал-Ҳидоя» асари ўз ичига 53 рисолани (турли фиқҳий масалаларга оид мустақил китобчалар) олган бўлиб, у ўз даврида, диний, ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий ҳаётнинг барча жабҳаларини қамраб олган ҳанафийлик ҳуқуқи бўйича энг ишончли дастуруламал вазифасини ўтаган. Алломанинг «Нашр ал-мазҳаб» («Мазҳабнинг ёйилиши»), «Китоб ал-фароиз» («Мерос масалалари китоби»), «Китоб маносик ал-Ҳаж» («Ҳаж маносиклари китоби»), «Мазид фи фуруъ ал-ҳанафийя» («Ҳанафийлик фиқҳига илова», «Китоб ат-тажнис вал-мазид» («Фуқаролик ҳуқуқлари китоби») каби асарлари ҳанафийликнинг умумий қоидалари, фиқҳий ва шаръий жиҳатларини янада такомиллаштиришга қўшилган улкан ҳисса бўлди. Гарчанд ал-Марғинонийнинг асарлари Мовароуннаҳр шароитини назарда тутиб ёзилган бўлса-да, лекин уларнинг назарий ва амалий пухталиги, хусусан, «ал-Ҳидоя»нинг мукаммаллиги уни бутун дунё ҳанафийларининг дастуруламалига айлантирди. Шунинг учун ҳам тахминан 800 йилдан бери у ҳанафийликка эътиқод қилувчиларнинг маънавий эҳтиёжларини тўлиқ қондириб келмоқда.

6.

Демакки, номлари ва асарлари зикр этилган бобокалонларимиз нафақат пурмазмун тарихимиз, балки умуммусулмон цивилизацияси-маданиятининг сўнмас юлдузлари сирасига кирадилар.

Афсуски, мустамлакачилик даври ва даҳрийлик ғоялари шароитида номлари ва хизматлари ўта мухтасар зикр этилган аждодларимиз — буюк уламолар ҳақида халқимиз энг оддий маълумотларга ҳам эга бўлмаган. Назаримизда, бошқа сабаблар билан баробар, мазкур нуқсонлик, яъни аждодларимизнинг ҳақиқий инсонпарвар ва тараққийпарвар ислом таълимотини шакллантиришга қўшган улкан ҳиссасини билмаслик ҳам, охирги пайтларда халқимиз орасидан чиқаётган айрим ақидапараст тоифаларнинг мазмун ва моҳияти исломни ичдан бузиш бўлган, бизнинг соф диний анъаналаримиз учун мутлақо ёт баъзи мутаассиб диний оқимларга берилиб кетишига қисман сабаб бўлмоқда.

Зоҳидилло МУНАВВАРОВ.

Муносабат

ҲАҚИҚАТНИ АНГЛАШ

Олий Мажлиснинг XI сессиясида Президентимиз мамлакатимизга бўлган хавф ва таҳдидларни таҳлил қилиб, болаларимиз тақдири учун ёниб ҳаракат қилиш, уларни бундай ёвуз хавфдан ҳимоя қилиш зарурлиги ҳақида гапириб, «фарзандларимизни ким тўғри йўлга солади, ким уларнинг онгини тозалайди, ким уларга ҳақ гапларни гапириб, ҳаётда ўз эътиқодига суяниб яшашни ўргатади, тарбиялайди?» деган саволни ўртага ташлаган эдилар. Ва ўзлари бу саволга қуйидагича жавоб қайтардилар: «Афсуски, бундай ишлар ҳозирча йўқ даражада! Нима учун бу масалада лоқайдликка, бепарволикка йўл қўйиляпти?»

Дарҳақиқат, нима учун? Балки бу саволнинг жавобини яқин ўтмишимиздан изласак тўғри бўлар? «Жанговар» атеизм шароитида вояга етган, фақат «юқори»дан юбориб турилган кўрсатмаларга асосланган ва уларни сўзсиз бажариб келган, ўзининг мустақил фикрига эга бўлмаган ҳамда қарийб етти йиллик мустақиллик шароитида яшаб, ушбу иллатлардан, эски психологиядан халос бўла олмаётган инсонлар ҳали анчагина эканлиги юртбошимиз қайд қилиб ўтган лоқайдлик ва бепарволикнинг сабабларидан эмасмикан?..

Аслида, ҳар бир шахс ўз фикрига эга бўлиб, уни очиқ айта олиши керак. Дин, мафкура масаласи бундан мустасно эмас. Лекин ҳамма бало бехабарликда. Бехабарлик эса билимсизлик оқибатидир. Ахир, кўпчилигимиз фақат яқиндагина суннийликнинг ҳанафий, ҳанбалий мазҳаблари тўғрисида, ваҳҳобийлик ҳақида айрим маълумотлардан хабардор бўлдик. Ваҳоланки, ваҳҳобийлик ва унинг ҳақиқий моҳияти тўғрисида араб, турк, инглиз, рус тилларида кўплаб китоблар чоп этилган.

Шу ишлар билан бир қаторда, ушбу муаммоларга бағишланган рисолалар чоп этилса, газеталарда мақолалар босилиб чиқса, телевидение ва радио орқали кўрсатув ва эшиттиришлар бериб борилса, ҳар бир одамнинг ўзи масала моҳиятига етиб борарди, ким ҳақу ким ноҳақ, нима ёмону нима яхшилигини тушуниб оларди. Улуғ аллома Рудакий айтганидек: «Билим барча кулфатларга қалқондир».

Ўтмиш донишмандларидан бири билим тўрт хил бўлишини таъкидлаган эди. Биринчиси — ҳақиқатни англаш; иккинчиси — ҳақиқатта боғлиқ ҳамма нарсаларни англаб етиш; учинчиси — ҳақиқатнинг ўрни ва мавқеини англаш; тўртинчиси — ҳақиқатта қарама-қарши бўлган ва уни обрўсизлантиришга қодир нарсаларни англаш.

Демак, билим орқали ҳақиқатни англаган инсон эътиқодга суяниб яшаш илмидан огоҳ бўлади. Бу йўлда олдимизда катта вазифалар турибди.

Тошпўлат РАҲМАТУЛЛАЕВ,
«Самарқанд» газетаси бош муҳаррири.

Боболардан сўзладим, аммо
Бир зот борким, баридан суюк:
Буюкларга бахш этган даҳо,
Она халқим, ўзингсан буюк!

---

* ТАФАККУР ЖИЛОЛАРИ *

БУЮКЛИК АҚЛЛИЛИКДИР

Ислом олимлари ақлнинг аҳамияти ва юксак қийматини кўрсатиш учун бу хусусда бир қанча ҳадис ривоят қиладилар. Мана, ўша ҳадислардан баъзилари:

— «Оллоҳ таоло аввал ақлни яратди. Кейин унга: «Кел» деди. У келди. «Кет», деди. У кетди. Кейин яна: «Буюклигим ва улуғлигимга қасамки, наздимда сендан қимматлироқ бўлган бир нарса яратмадим. Кимга нима берсам, сен туфайли бераман, кимни нимадан маҳрум этсам, уни сендан маҳрум қилиб, ўша нарсадан маҳрум этаман. Кимга савоб ёки жазо берсам, фақат сен туфайли бераман», дея хитоб қилди».

— «Бир куни саҳобалар Ҳазрати Пайғамбарнинг (С.А.В.) ҳузурларида бир кишини мақташди. Пайғамбар (С.А.В.): «Ақли қандай?» деб сўрадилар. Саҳобалар унинг ибодати, ахлоқи, одоби ва фазилатлари ҳақида гапиришди. Ҳазрати Муҳаммад (С.А.В.) яна: «Хўш, ақли қандай?» деб савол бердилар. Саҳобалар аввалги гапларини яна такрорлашди. Шунда Пайғамбар (С.А.В.) шундай марҳамат қилдилар: «Ибодат этувчи ақлсиз киши бошига унинг жаҳолати сабабли келадиган мусибат гуноҳкорнинг бошига гуноҳи туфайли келадиган мусибатдан буюкроқдир. Инсонлар эртага яқинлик поғоналарида ўз ақлларига яраша мартабага эга бўладилар».

— «Инсон яхши хулқи туфайли кечаси намоз ўқиб, кундузлари рўза тутадиган кимсанинг даражасига эришади. Аммо кишининг ақли комил бўлмаса, хулқи ҳам мукаммал бўлмайди. Ақли мукаммал кишининг иймони ҳам комил бўлади. Бундай киши Роббига итоат этиб, иблисга қарши курашади».

— «Ҳар нарсанинг бир асоси бўлади, мўмин киши суянадиган асос ақлдир. У ақли ўлчовида ибодат қилади. Гуноҳкорларнинг жаҳаннамда: «Нақлга ва ақлга эргашсак эди, дўзахда ёнувчилардан бўлмасдик», (Мулк сураси, 10-оят) дейишларини эшитмадингизми?»

— «Буюклик ақллиликдир».

— «Инсонлар ҳар хил хайрли амаллар қилиб Оллоҳга яқинлашганларида, сен унга ақлинг билан яқинлаш».

— «Қанчалик кўп ақлли бўлсанг, шунча кўп Роббингга яқин бўласан».

Исломдаги барча ҳукмлар диний нуқтаи назардан ҳам, ақлан ҳам мақбул ва тўғри ҳукмлар бўлиб, ақлан тўғри, яхши ва гўзал ҳар нарса динан ҳам тўғри, яхши ва гўзал саналади. Ислом ақлга мақбул ва мос келган нарсаларга буюриб, унга номақбул ва тескари ишлардан қайтаради.

Одам АСАЛ ўғли.

АКС САДО

МУСТАҚИЛЛИК МАНФААТЛАРИ

Ҳадемай истиқлолга эришганимизга ҳам етти йил тўлади. Бу давр ичида бутун борлиқ ўзгариб кетди. Яқин ўтмишдаги носоз тузум замонида фалаж ҳолига келтириб қўйилган инсон онги ўсиб, оқ-қорани таний бошлади. Энди кечаги ўлчову мезонлар бугунги кун талабига жавоб беролмай қолди. «Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида»ги Қонуннинг эски таҳриридаги мавжуд камтиклари тўлдирилиб, янги таҳрирда қабул қилинганлиги айни муддао бўлди. Баъзи кимсаларнинг Қонундаги ҳуқуқларни суиистеъмол қилишлари, Конституция мажбуриятларини унутиб қўйишларининг олди олинадиган бўлди. Халқимизнинг тинчлигини, диёримиздаги тарихий ўзгаришларни кўролмайдиган бахил нусхаларнинг қонуний тийилиши жуда ўринлидир.

Кейинги пайтлардан айрим вилоятларда содир бўлган ташвишли воқеалар, одам ўлдиришдек ваҳшийликларгача борган, беозор диндор қарияларни камситиб дилларига озор бераётган «ваҳҳобийлар» кимлар ўзи?! Улар учун Ватан, миллат ва ҳур замон туйғуси борми, ўзи?

«Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида»ги Қонуннинг 8-моддасида «Диний ташкилот Ўзбекистон Республикасининг ўн саккиз ёшга тўлган ва Ўзбекистон Республикаси ҳудудида доимий яшаётган юз нафардан кам бўлмаган фуқаролар ташаббуси билан тузилади», деб белгиланиши (эски таҳрирда ўн киши деб белгиланган эди) оқилона бўлган.

Бунга қўшимча йўлбошчимиз томонидан имзоланган «Ўзбекистон Республикасининг айрим ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Қонунда «Махсус диний маълумоти бўлмай туриб ва диний ташкилот бошқаруви марказий органининг рухсатисиз диний таълимотдан сабоқ бериш, худди шунингдек, хусусий тартибда диний таълимотдан сабоқ бериш» масалалари ҳар томонлама таҳлил этилиб, қонунчиликни бузувчиларга нисбатан қаттиқ маъмурий жазолар белгиланиши ҳам мақсадга мувофиқдир.

Қонуннинг янги таҳрири мустақиллик манфаатларига хизмат қилиб, мамлакатимизда яшаётган турли дин вакиллари орасидаги тотувлик, барқарорликни мустаҳкамлаш йўлида ўз ҳиссасини қўшишига умидвормиз.

Омонулла МУТАЛОВ,
Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Диний ишлар бўйича қўмитанинг масъул ходими.

Таклиф

БОБОНГИЗ КИМ, БОЛАЖОН?

Қадимда эшитганим бор: айтишларича, бизнинг ота-боболаримиз ўзларининг етти пуштини, авлод-аждодини ҳеч иккиланмасдан айтиб берар экан. Ҳатто улар ўз авлодларининг насл-насабидан тортиб, бошларидан кечган қувончли ва ташвишли воқеаларгача биларкан. Ҳайрон қоласан, киши. Одамзот пайдо бўлибдики, бу дунёнинг ғалати тилсимотларини билмоққа қизиқади. Тўрт атрофдаги воқеа-ҳодисотларнинг сир-асрорларини гоҳ англаб, гоҳ англолмай ҳайрон. Бугун-чи?

ХХ асрнинг фарзандлари ўзларининг нечта авлодларини биладилар? Қани, қай биримиз лоақал бешта пуштимизни айта оламизми? Афсуски, йўқ! Бунинг турли сабаблари бор. Аввало, менинг назаримда, аксарият оилаларда ота-оналар ўзларининг насл-насаблари хусусида деярли фарзандларига маълумот бермайдилар. Чунки уларнинг ўзлари билмайдилар-да! Бу оммавий равишда тус олган десам, янглишмайман. Чунки шўролар замонидан қолган «мерос»лардан ҳалиям қутулолмаяпмиз. Негаки, ўша пайтларда оила, авлод-аждод шажараси тўғрисида гапириш, ёзиш, маълумот тўплашга жуда кам эътибор бериларди. Фақатгина кекса қариялар ўртасидаги гурунгларда шажаралар тилга олинарди. Энди нима қилиш керак?

Таклифим: аввало, оилаларда, қолаверса, мактабларда болаларга ўзларининг шажаралари тўғрисида сабоқлар бериш пайти келди. Агар имкон топилса, ота-оналар ва муаллимлар ёшларга ўзларининг авлод-аждодлари насл-насабларини билиш маълумотномаларини ишлаб чиқсалар яхши бўларди. Ҳар қандай инсон ўз Ватани, ҳудуди, миллати тарихини яхши билганидек, ўз авлодини, яъни илдизини чуқур билса ёмонми?

Зокирхон АФЗАЛОВ,
техника фанлари доктори, профессор.

МУСТАҚИЛЛИК: ЕТТИ ЙИЛ МЎЪЖИЗАЛАРИ

УСТЮРТ: ИМКОНИЯТЛАР МАЙДОНИ

ЁКИ ҚЎНҒИРОТ СОДА ЗАВОДИ ҚУРИЛИШИГА БИР НАЗАР

(Давоми. Боши 1-бетда).

3. «ЙИГИТ КЕЛСА, ИШГА...»

Маҳобат билан қад ростлаган ва айни кунларда пардозлаш ишлари бошланган заводнинг маъмурий биноси, шунингдек, ўқув комбинатининг кўп қаватли иморатлари узоқ-узоқлардан мана мен деб кўзга ташланади. Яқин атрофнинг деярли барча томони қазилган, бу ердан пойдевор тушади. Қурилаётган омборнинг ичида ўндан зиёд баҳайбат машиналар айланиб юрибди, энди бўлғуси омбор ҳайбатини қандай таърифласак, ўринли бўлади?

Мен-ку мен, ҳатто Алпомишни маҳобат билан таърифлаган бахши боболар ҳам бу ҳайбатни кўрса, шошиб қолишар эди.

Биз Атовбойнинг йигитлари ишлаётган манзилга етиш учун яна бир чақиримча йўл юрдик. Ниҳоят, баланд бир иморат кўриниш берди. Бу — таъмирлаш-механика устахонаси экан. Йўлда ҳудудий раҳбар Оролбой Отахоновни учратдик, айтишича, ҳозиргина у иш ҳақини олиб келибди, лекин негадир бирон-бир киши маош олишга шошилмайди.

Жанабой Нишонов раҳбарлигидаги монтажчилар эса саломимизга бошларини кўтариб, алик олишди-ю, тағин ўз юмушларига андармон бўлишди.

— Ҳатто маош олишга шошилишмайди-ку?! — дедим мен Атовбойга юзланиб.

— Ҳозир иш пайти, — деди у. — Ҳар бир лаҳзадан унумли фойдаланиш керак. Маошни тушлик пайти олишади-да.

— Наҳот шунга улар одатланишди?

— Вақтни қизғанишади.

Ўзимизнинг Нукусдаги журналистлар Қўнғиротга келиб, шу қурилишни бир кўриб кетишга гоҳо вақт топа олмайди, аммо айтишларича, қурилишни назорат қилиб турган ҳукумат вакили ҳар ҳафта Тошкентдан келиб, ишларни ташкил этиб кетади. Ҳатто бир оқсоқол шундай деди:

— Э, Худо, ўзингга шукр, бизнинг кўчаларга ҳам сув сепиладиган, йигитлар галстук тақиб юрадиган бўлиб қолди, йўлларимизга асфальт ётқизилди. Қаранг, автобус Қўнғиротнинг йўлларида лоақал қилт этмайди-я!

Тошкент зилзиласидан кейин бироз қурилишда ишлаган эдим, шу боис завод ҳудудидаги иш жараёнини кузатар эканман, тартиб ўзгача эканлигини ҳис этдим. Қайси ҳудудга борманг, на гаплашиб, на бекор турган бирон-бир ишчини кўрмайсиз. Ҳатто иш пайти сигарет чекаётган кашандани учратиш амримаҳол. Бу ҳам бир маданият, вақтнинг қадрига етиш хислати.

— Мана бу ишчилар нима қуришаяпти? — деб сўрадим мен Оролбойдан.

— Улар 93-махсус трестнинг йигитлари, цемент омбори барпо этишаяпти.

Тўрт қаватли бино бўйига тенг бўлажак омборхонада монтаж ишлари тўлиқ якунланган. Биз бино олдида ҳудуд раҳбари Валерий Манжиевни учратиб қолдик. Ўзи қилаётган ишни у беш бармоғидек билади, лекин заводдаги умумий жараёндан деярли бехабар.

— Ҳар ким ўз ишининг кўзини билгани яхши, — дейди Манжиев. — Омбор қурилишида қирқ беш киши ишлаётир, ҳар ўн беш кунда улар алмашиб туришади. Ўртача маош саккиз минг сўм атрофида. Ўзингиз кўриб турибсиз, тўқсон фоиз иш битган, яқин кунлар ичида уни ишга тушириш ниятидамиз. Бу бизнинг биринчи ишимиз эмас, аввал қозонхона, кейин компрессорхона қурган эдик...

— Валера, сизни мўйноқлик деб айтишди. Қурилишда мўйноқлик йигитлар анча бор, шекилли?

— Ҳа, оз эмас. Бизга ўхшаган йигитлар учун бу маҳобатли қурилиш жуда асқотди. Шу ёшда куч-ғайратингни шундай қурилишларга сарфлаш яхшида. Одам руҳ олади шундан. Бу ерда фақат мўйноқлик эмас, балки Қўнғирот, Нукус, шунингдек, Тошкент, Чирчиқ, ҳатто Россиядан келган жуда кўп йигитлар ҳалол меҳнат қилишаётир...

— Сизлар, мана икки йилдирки, бола-чақадан узоқда, чўлу биёбонда, кечаю кундуз ишлаяпсизлар. Бу — ишдан бездириб қўймайдими кишини?

— Биласизми, бу ерда ишлашнинг ўзига яраша сурури бор, буни ҳис қилиш учун бир-икки ой ишчилар орасида яшаб кўриш керак. Одамлар жуда тотув, худди туғишган ака-укадек. Ўртада бирлик бўлса, бирники мингга татир экан. Бултур кузда Қайрат деган йигитимиз уйланди, Нукусда катта тўй берди у. Биз — ишда бўлганлар тантанада иштирок эта олмай хижолат бўлиб ўтирган эдик, бир маҳал «тўй пойимиз» келиб қолди. Шундай қилиб, ярмимиз тўйни Нукусда, ярмимиз Кийиксойда нишонладик, шу кунларда эса бригадамизга ўғил кутаяпмиз...

Май ойида Зариф Отамуродов деган қўли гул ишчимиз қирқ ёшга тўлди. Бутун жамоа бир бўлиб совлиқ харид қилдик, адирга чиқиб, уни сўйдик, кимдир кабоб пиширди, кимдир ош дамлади, бир яйраб хурсандчилик қилдикки, ҳеч қачон эсдан чиқмайди. Чўлдаги бу ўзгаришлардан чўпон-чўлиқлар ҳам хурсанд. Шу боис уларнинг эшиги биз учун ҳамиша очиқ.

— Улар нимадан хурсанд?

— Э-э, дейишади, шундай чўлда шаҳар қураяпсизлар-а, қанча одам уйли бўлади, шундай завод қураяпсизлар, қанча одам ишли бўлади, дейишади. Бир чўпон: «Энди биз шу заводга қараб бўйимизни ўлчаймиз-да, кўксимиз тоғдай кўтарилади-да, энди», дейди.

— Валера, нега бу ерни Кийиксой деб аташади?

— Кийикларни икки йил олдин Қирққизда кўрган эдим, чамаси, бу ерда ободончилик бошлангач, улар шу ёққа йўл солди, шекилли!

Ҳа, бу ердаги улуғвор ишлар нафақат кийиклар йўлини, балки инсонлар онгини ўзгартиришга қодир.

Кечаги авлод «тўнтарилган қозон»га менгзаган Устюрт, бу бепоён замин бугун инсоннинг манглай тери эвазига ўзгача қиёфа, ўзгача кўриниш касб этмоқда, кранлар, моторлар ўкириги олис сарҳадларни ҳам уйғоқликка ундамоқда, ўша — ота-боболаримиз «қуш учса, қаноти куяди» деган чўлу биёбонда бугун ям-яшил хиёбонлар, кўркам кўчалар, замонавий мактаб, бутун бошли шаҳарча, улуғвор завод қад ростлаётир...

4. ЭСКИ ИЛЛАТДАН ҚУТУЛИШ ЙЎЛИ

Шу қурилишда эски танишим Омонтой Тожибоевни учратиб қоларман деб ҳеч ўйламаган эдим. Ер юмалоқ деганни шу экан-да.

Омонтой ёшлигига қарамасдан, вазмин, етти ўлчаб бир кесадиган йигит. Қурган иморатларини Хўжайли, Нукусда кўп кўрганман, ўзи «Қорақалпоқагроқурилиш» бирлашмаси раҳбари муовини эмасми, шароит тақозосига кўра, бу ерга оиласи билан кўчиб келибди.

— Янги уйимизга қадам босаётган биринчи меҳмонсиз, — дейди у.

Омонтойнинг янги уйи — уч хонали, ўчоқда газ гуриллаб ёниб турибди, сув бор, яна учта кўрпача, иккита ёстиқ, аммо дастурхон очиқ, тўкин.

Тошкент, Нукус бозорларини айланиб, пештахталарда нимани кўриш мумкин бўлса, шу ноз-неъматлардан бор Устюртда.

Кечга томон Омонтой билан шаҳарчани айландик, новвойхона, магазин, кафе...

Кафе бежирим, безаклари миллий. Эллик ўринга мўлжалланган экан.

— Ҳозиргача нечта одам овқатланди? — деб сўради Омонтой ошпаздан.

— Икки юзга яқин...

Кейин у менга тушунтирган бўлди:

— Биласизми, бизнинг кафе фақат ишчиларга хизмат қилади, шунинг учун ҳар куни тушлик пайтида келиб, ошпаздан қанча одам овқатланганини аниқлайман, сўнг кечки ҳисоботда бажарилган ишга шуни taққослайман. Шунда бир нарса ойдинлашади: одамлардаги ўзгариш! Айтиш керакки, ёшлар ўзларини даврга мослаб олаётир, вақтни жуда қадрлашади, ҳар бир лаҳзадан унумли фойдаланишга, ишни сифатли қилишга интилади. Бундан хурсанд бўламан, аммо ҳамон боқимандалик кайфиятидан қутула олмаётган кимсалар ҳам йўқ эмас. Улар ўзларини ишлаётгандай қилиб кўрсатишади, мен эса бошқа нарсадан хафа бўламан, ҳозир у шу алфозда яшаши мумкин, аммо яна уч-тўрт йилдан кейин бундайларнинг аҳволи жуда ёмон бўлиб қолади-ку?! Ҳаётдан орқада қолиб кетади-ку, улар?!

Э-э, нимасини айтасиз, бу қурилиш ўзини билган одамлар учун мутлақо янги дунёлар очаяпти...

5. «СУЮНЧИСИГА ҲАМ АРЗИМАЙДИ»

Сода билан содада ер билан осмонча фарқ бор: кир ювадиган содани озиқ-овқатда ишлата олмайсиз-ку! Бошқача фикрни Қўнғирот содасининг асл моҳиятини тушунмаган одам айтиши мумкин.

Аввало, техник маълумот — **Қўнғирот сода заводи ҳар йили:**

— 160 минг тонна кальцийлаштирилган сода;

— 150 минг тонна каустик сода;

— 20 минг тонна ош содаси;

— 400 минг тонна ош тузи ишлаб чиқаради.

Умумий қиймати — 625,34 миллион АҚШ доллари.

Қурилиш бошланган вақти — 1996 йил.

Технологик комплекс қурилишига 1998 йилнинг охирида киришилган.

Ишга тушиш муддати — 2000 йил.

Асосий буюртмачи: «Ўзкимёсаноат» ассоциацияси...

Завод қурилиши раҳбари, Қорақалпоғистоннинг етакчи муҳандис-қурувчиларидан бири Рево Губаевич Давлетьяровнинг айтишича, ёрдамчи объектлар қурилиши деярли якунланаётир.

— Шунингдек, коммуникация ишлари жадал суръатларда олиб борилмоқда, — дейди у. — «Борса келмас»га темир йўл тармоғи ўтказиляпти. Туз кони ишга тушиши билан икки минг тонна техник ва икки минг тонна ош тузи етказиб бера бошлаймиз.

— Демак, катта завод ишга тушмасдан олдин маҳсулот ишлаб чиқариш йўлга қўйилади, шундайми?

— Ҳа, албатта, ўзимиз ҳам маблағ топишга киришамиз. Аммо бу топганимиз Ўзбекистон ҳукумати ажратаётган маблағнинг суюнчисига ҳам арзимайди. Заводнинг салоҳиятини ана шундан билиб олса бўлади.

— Маблағни ҳукумат ажратаётган бўлса, чет эл инвестицияси қаёққа кетаяпти?

— Маблағ ажратган фойда кўриш учун қилади шуни, тўғрими? Президентимиз мамлакатдаги салоҳиятли қурилишларда, жумладан, Қўнғирот сода заводи қурилишида ҳам оқилона йўл тутаётир, яъни қўлимиздан келган ишни ўзимиз қиламиз, ўзимизда йўқ нарсани, дейлик, технологияни, марҳамат, хорижий тадбиркорлар қуриб беришсин, инвестиция қилишсин, фойдасини олишсин. Ҳозир Германия, Франция, Япония компаниялари тақдим этган технологик жараёнларнинг техник иқтисодий асосламалари (ТИА) ҳукуматимизга тақдим этилган. Шулардан бири танлаб олинади ва улар билан ҳамкорлик қилинади. Агар ҳаммасини қарзга қурсак, эртага қарзнинг фарзи ҳам бор.

— Кальцийлаштирилган, айниқса, каустик сода ишлаб чиқариш, маълумки, унча-мунча давлатнинг қўлидан келадиган иш эмас. ТИАга кўра қайси усулда маҳсулот ишлаб чиқармоқчисизлар?

— Мен кимёгар эмасман, лекин электролит ёки кимёвий усулларнинг бири танланса керак, деб ўйлайман.

— Кимёвий реакциялар, майли, мутахассисларнинг ўзларига ҳавола, лекин билишимча, каустик сода ишлаб чиқариш жараёнида эркин хлор пайдо бўлар экан. Хлорга эркинлик берилса?..

— Сиз билан биз юқорида айтганимдек, кимёгар эмасмиз, лекин шунга имоним комилки, экологик хавфсизлик масаласи ТИАнинг тасдиқланишида асосий ўрин тутади. Президентимизнинг «Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари» китобини ўқиган бўлсангиз, сезгандирсиз, эндиликда бизда экологик хавфсизлик давлатимиз сиёсатининг асосий қисмига айланаётир...

— Рево Губаевич, аммо қурилишнинг миқёси мени тонг қолдирди.

— Ҳозир бу ерда «Саноатфуқароқурилиш» трести, «Агроқурилиш» ва «Оролсувқурилиш» бирлашмалари жонбозлик кўрсатишяпти. Жами — 1300 киши. Бу йил заводнинг асосий қурилиши ниҳоясига етказилади, сўнг техник-монтаж ишлари бошланади.

Рево Губаевич — иш одами, ўзи қатъий ишонмаган фикрни у бошқага айтмайди.

6. ҚЎНҒИРОТ СОДАСИНИНГ АСЛ МОҲИЯТИ

Бу нималардан иборат?

Биринчи моҳият.

«Туз кони ўзимизда тўлиб-тошиб ётибди-ю, нега энди ош тузини хориждан валютага сотиб олиш керак?» — деган саволнинг ўзида жавоб яширин. Бойлигимиз, аввало, ўзимизга, юртимизнинг гуллаб-яшнашига хизмат қилиши керак. Мустақилликнинг еттинчи йилида буюк келажак пойдеворига яна бир улуғ ғишт қўйиш, мамлакатимиз салоҳиятини янада ошириш — ҳар биримизнинг инсоний вазифамиздир.

Иккинчи моҳият.

Кальцийлаштирилган, каустик содалар жаҳон бозорида жуда қиммат, ҳозирча улар валютага сотиб олинмоқда. Қўнғирот сода заводи ишга тушгач, у фақат эҳтиёжларимизни қондирибгина қолмасдан, жаҳон бозорига сода чиқариш имкониятини яратади.

Учинчи моҳият.

Бошқирдистондаги Стерлитамак ёки Украинадаги Красноперекопск заводлари тайёрлайдиган айни шундай хомашё билан ўша минтақаларда элликдан ошиқ турдош заводлар ишлаб турибди. Демак, резинотехника, металлургия, шиша ва бошқа маҳсулотлар ишлаб чиқарадиган турдош қувватлар яратиш имкони туғилади.

Тўртинчи моҳият:

Мўйноқ, Қўнғирот аҳолиси учун биринчи навбатда уч мингдан зиёд янги ишчи ўрни очилади, айни пайтда ўн беш минг аҳоли яшайдиган навқирон шаҳар барпо бўлади, деган гапдир бу!

Қадим Туркистонда етти рақами нечундир муътабар ҳисобланади. Президентимиз айтганидек, мустақиллигимиз билан тенгқур бўлган фарзандларимиз кундан-кунга вояга етиб, улғайиб келаяпти, бу йил улар етти ёшга тўлади.

Улар бошларини баланд кўтариб яшаса, юлдузларни кўзласа, ярашади. Чунки миллий ғурурнинг тамал тошлари қўйилди, қўйилаётир. Шулардан бири — ҳар қанча ифтихор қилса арзийдиган Қўнғирот сода заводи, шунинг баробарида Устюртда қад ростлаётган, кўрган кўзни қувонтирадиган кўркам шаҳарчадир...

Ўрозбой АБДУРАҲМОНОВ,
Қорақалпоқ ёзувчиси.

Қорақалпоқчадан
Ғаффор ҲОТАМОВ
таржимаси.

«Халқ сўзи» фуқаролар хизматида

ШУ ИШ АДОЛАТДАНМИ?

Маҳалламизга қарашли бўлган чойхона билан сартарошхонани Аҳмад Яссавий номли жамоа хўжалиги раҳбари Одилжон Йўлчиев ўз укаси Комилжон номига қарор чиқартириб, арзон нархда сотиб, шахсий мулк қилиб берди. Шундан сўнг биз О. Йўлчиевдан нега бундай қилдингиз, деб сўрадик. У чойхона билан сартарошхона жамоа хўжалиги мулки, шунинг учун сотдик, деди.

Аслида эса чойхона билан сартарошхона маҳалладагиларнинг ҳашари билан тикланган, бинобарин маҳалла мулкидир. Биз масалани адолат юзасидан ҳақиқат қилиб, чойхонамизни ҳамда сартарошхонамизни маҳалла аҳлига қайта олиб беришда ёрдам кўрсатишингизни илтимос қиламиз. Ушбу масаладаги мурожаатларимиз шаҳар ва вилоят мутасадди раҳбарлари қўлида жавобсиз қолиб кетди.

Марғилон шаҳрининг «Бахрин» маҳалласидаги уруш ва меҳнат фахрийлари номидан

Н. Турсунов,
Т. Азизов,
И. Аҳмаджонов,
(хатга ҳаммаси бўлиб 10 киши имзо чеккан).

МУАММО ЎРГАНИЛЯПТИ

Ҳурматли оқсоқолларимизнинг ушбу мактуби маҳалла фаоллари ўртасида атрофлича муҳокама қилинди. Йиғилишда шаҳар ҳокимининг ўринбосари Д. Муҳамедова ва «Маҳалла » хайрия жамғармаси шаҳар бўлинмаси раиси М. Мақсудовлар иштирок этишди. Маҳалла фуқароларидан сўзга чиққанлар юқорида келтирилган хатда айтилган даъволар ҳақиқатдан ҳам тўғри эканлигини айтишиб, иш қонунсиз бўлганлигини таъкидладилар.

Текширишда шу нарса маълум бўлдики, мазкур чойхона ва сартарошхона Охунбобоев туманидаги Аҳмад Яссавий номли жамоа хўжалиги балансида бўлган. Жамоа хўжалиги бошқарув ҳайъати, касаба уюшмаси ва фаолларининг 1994 йил 25 ноябрдаги ҳамда Сурхтепа қишлоқ фуқароларининг 1993 йил 1 мартдаги қарорлари билан уларни Комилжон Йўлчиев номига расмийлаштириш тўғрисида ҳокимликка мурожаат этилган. Туман ҳокимининг 1995 йил апрелдаги қарори билан юқоридаги ҳужжатлар тасдиқланган.

Ҳозирги пайтда фуқароларнинг аризалари асосида мазкур масала юзасидан шаҳар прокуратураси шуғулланаяпти.

А. РЎЗИЕВ,
Марғилон шаҳар ҳокими.

ИШ БИЛГАНГА МИНГ ТАНГА

ЁРУҒ МАНЗИЛЛАР САРИ

Баъзилар пулдор одамни ақлли бўлади, дейишади. Мен бу гапни бошқачароқ изоҳлаган бўлар эдим: ақлли, тадбиркор одам пулдор, бой бўлади. Агар вақт топиб, Жарқўрғон туманидаги «Оқ тепа» хўжалигида жойлашган «Улуғбек» деҳқон-фермер хўжалиги фаолияти билан танишсангиз, айтган гапларимизга ишонч ҳосил қиласиз.

...Кўп йиллар иқтисодчи-ҳисобчи бўлиб ишлаган Собир Жумаев оиласидагилар билан ўзаро келишиб олди ва деҳқон-фермер хўжалиги тузишга жазм этди. Ақл, йўл-йўриқ отаси Алланазар акадан, ишни ташкил қилишу югур-югурлар эса ўғли Собирдан бўлди.

1993 йил эди. Ота-бола ўзларидаги бор жамғармани бир ерга тўпладилар, уйидаги қўй-қўзилар, сигир-бузоқни ҳам пуллашди. Умумий жамғармага бозордан бир ёшга етган 27 бош ғунажин харид қилишди. Ҳозир ана шу бузоқлар қарийб 65 тага етди. Оиладагилар хўжаликдан бир гектар ерни молхона учун ажратиб олдилар. Дарвоқе, тузилган деҳқон-фермер хўжалигига Жонқобил Сафаровлар оиласи учинчи бўлиб қўшилди.

Балки сиз деҳқон-фермер хўжалиги раиси Собир Жумаевларнинг барча иши хамирдан қил суғургандек сип-силлиқ амалга ошибди-да деб ўйлаётгандирсиз? Аслида ундай эмас. Собир хўжаликдан чорва молларига экин экиш учун ер олиш мақсадида хўжалик раҳбарларига чопавериб, анча саргардон бўлди.

Хонтўғай яйловларида саккиз ойлаб молларни ўзи боқди. Қиш келгач, қишлоқдошларидан емишни қарзга сотиб олди. Чунки қандай қилиб бўлса ҳам молларини сақлаб қолиши керак эди. Хуллас, ўша йили қишни талофатсиз ўтказиб, баҳорга етиб келди. Туман фермерлар уюшмасидан, «гўштга мол топширинг» дейишгач, 18 бош молни гўштга топширди, пулига тўрт оилани ва 37 бош қорамолни боқа бошлади. Меҳнат қилса барака ҳам бўлар экан. Қорамоллар йилдан-йилга кўпайиб борди. Бунинг натижасида бир неча оиланинг моддий манфаатдорлиги ошаверди.

1996 йилгача «Улуғбек» деҳқон-фермер хўжалигидагилар озми-кўпми қийинчиликлар билан фаолият юритишди. 1996 йилда эса вилоят раҳбариятидагиларга мурожаат қилишгач, 55 гектар ер олишга эришдилар.

Кузда шу ернинг 20 гектарига буғдой экилиб, ҳар гектаридан режадаги 30 центнер ўрнига 34 центнердан ҳосил кўтарилди. 5 гектар ерга молга емишлик экин экилди. 30 гектар майдонга экилган чигитдан эса кузда баракали хирмон уюлди. Ҳосилдорлик гектар бошига 41 центнерни ташкил этди.

—1993 йилда 16 киши бўлиб иш бошлаган эдик, — дейди деҳқон-фермер хўжалиги раҳбари Собир Жумаев. — Ҳозир эса саксон нафар одам ишлаяпти. Ўтган йили хўжалигимиз 6 миллион 95 минг 200 сўм даромад қилди. Бундан ташқари, ҳар бир ишчимизга 400 килограммдан буғдой, ўсимлик ёғи бердик.Одамларимиз ойлик маошларини ўз вақтида олиб туришибди.

«Улуғбек» деҳқон-фермер хўжалиги ўтган йилда қарийб 33 тонна серқаймоқ сут топширди. Бу йил эса 35 тонна сут топшириш кўзда тутилган. Бу ҳавойи гап эмас, балки имкониятдан келиб чиқиб тузилган режадир. Балки савол туғилар: «Улуғбек» нимага суянади, унинг ютуқларидаги омиллар қаерда?

Гап шундаки, хўжаликда фақат билакнинг кучи, пешонанинг тери билан яшайдиганлар, ҳалол меҳнатга рози бўлганларгина ишлашади. Масалан, Зарифа Сафарова, Жумагул Хожиева, Умида Носировалар пахта илмида моҳир ва чаққон, ишлаб толмаслардан. Бибихол Холмўминова, Жупор Туропова, Майсара Жумаевалар эса сут соғишда катта тажрибага эга. Жонқобил Сафаров, Наби Жумаев, Бобур Жумаев, Улуғбек Жумаевлар эса ҳам молбоқарликни, ҳам механизаторликни уддалашади.

Хўжалик савоб ишлардан ҳам четда қолаётгани йўқ. Ўтган йили хўжалик туман ногиронлар жамиятига, «Камолот» жамғармасига, «Экология» жамиятига имкониятларидан келиб чиқиб, пул ўтказиб берди.

... 1998 йилнинг режа-мақсадлари эса аввалги йилдагидан баландлир.Ҳаракат ҳам табиийки, шунга яраша. Ёш, ғайратли Собир Жумаев ақл ва тадбиркорликни ишга солиб, деҳқон-фермер хўжалигини ёруғ манзиллар сари етакламоқда.

Жўрадавлат
ИСЛОМ ўғли.
Жарқўрғон тумани.

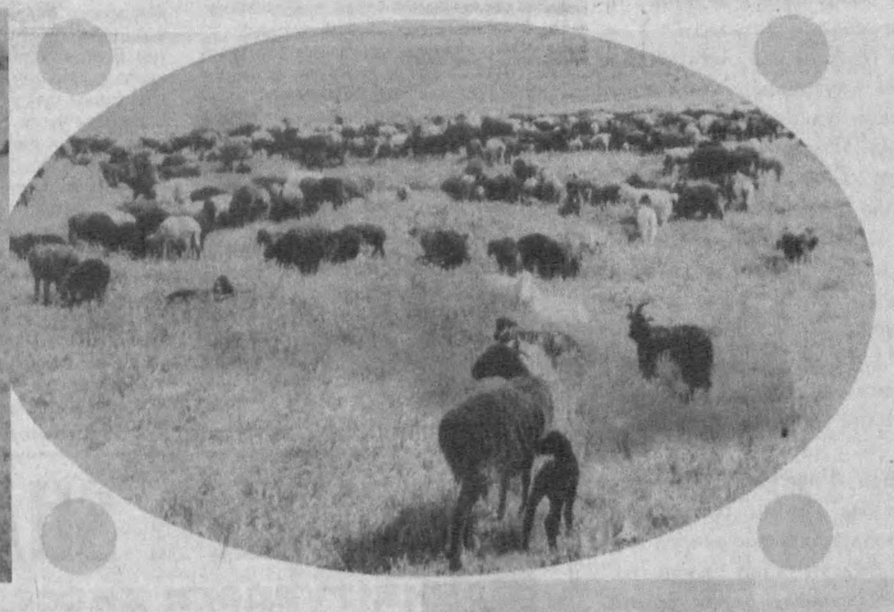

ЗОМИН ТОҒИ ЭТАКЛАРИДА...

«Бешкуби» ижара ширкатлар бирлашмаси Зоминнинг энг сўлим гўшаси — тоғ этакларига жойлашган. Табиатнинг тўрт фасли уйғунлашган бу маскан баҳаволиги билан ажралиб туради.

Бугун «Бешкуби» ғаллазорларининг, қўй-қўзи суруви ўтлаб юрган адирларининг файзи ўзгача. 765 гектар майдондаги буғдойзорга ўроқ тушиш арафасида. 180 гектарлик арпазорни кўриб кўз қувониши, табиий. Хуллас, бу йил лалми майдонларга экилган ғалланинг йили бўлди дейиш мумкин. Зомин адирларида ёйилиб юрган қўй-қўзилар сурувини айтмайсизми? Бир сўз билан айтганда, «Бешкуби»да ҳаёт «қайнайди».

СУРАТЛАРДА: бирлашма раиси Юнус Қўзиев, бош зоотехник Оллоберди Шерматов, чўпонлар Раззоқбой ота Худойбердиев, Тўйчи Аҳмедовлар; адирларда қўйлар суруви; ижарачи Султон Ҳайитбоев ҳосил чўғидан мамнун.

Холмат МИРЗАКАРИМОВ
олган суратлар.

ПРОКУРОР НАЗОРАТИ

ЙИҚИЛГАННИ ТУРТМАНГ

Ўзи шундоғам хўжаликларнинг жуда кўпчилиги қарзга ботган паллада уларга қўшимча харажат туғдиришга сабаб бўлаётганлар ҳам бор. Кейинги пайтда иқтисодий ночор аҳволга тушиб қолган хўжаликларнинг аҳволини назоратдан ўтказганда бу ҳолга сабаблар турлича эканлиги маълум бўлди. Лекин айтиш лозимки, аксарият ҳолларда жамоанинг инқирозига унга раҳбарлик қилаётган шахснинг ношудлиги, ишни юргиза олмаслиги, замон талабига мос билимга эгамаслиги ва шахсий манфаатининг устун келишлиги сабаб бўлмоқда. Қишлоқ хўжалиги соҳалари умумий назорат тартибида текшириб кўрилганда бу фикрга яна бир бор гувоҳ бўлдик.

Техника — деҳқоннинг оғирини енгил қилувчи қанот эканлиги аниқ. Лекин текширувлар шуни кўрсатмоқдаки, керак-нокерак харажатлар ва давлат мулкига нотўғри муносабатлар ўша деҳқон қанотининг юки бирлашиб кетганлигини кўрсатмоқда.

Қишлоқ хўжалик техникаси ва бошқа транспорт воситаларининг сақланишига қаратилган қонунларнинг бажарилиши юзасидан ўтказилган текширишларда қонунбузарлик ҳолатлари аниқланди. Булунғур туманидаги «Улуғбек» ижара хўжалигида техника воситаларининг нотўғри сақланаётганлиги оқибатида 4593 сўм, Оқдарё туманидаги «Зарафшон» ижара хўжалигида худди шу сабаб туфайли 2098 сўмлик моддий зарар етказилганлиги аён бўлди. Ўтган йилда вилоятдаги машина-трактор парклари томонидан хўжаликларга кўрсатилган хизмат ҳақи 25 млн. 703 минг сўм зиёд ҳисобланган. МТП томонидан ғалла ўриш комбайнларига тузилган маҳсулотномаларга 625 сўм амортизация харажатлари асоссиз киритилиб, 11 миллион 804 минг сўм даромад ҳисобланган. Булунғур тумани МТП томонидан эса 1 млн. 798 минг сўм ортиқча маблағ ҳисобланган. Хўжаликлар ўзлари бир амаллаб «рўзғор» тебратаётган бир пайтда уларга хизмат ҳақи баҳосини нотўғри кўтаришни нима деб тушуниш мумкин. Бу худди йиқилганни туртиб ўтган билан баробар эмасми. Ушбу ҳолатлар бўйича жиноят ишлари қўзғатилиб, МТП мансабдор шахсларни жиноий жавобгарликка тортиш масаласи ҳал қилинмоқда.

Давлат мулкини ўзиники деб ҳис қилувчилар ҳам, афсуски бор. Шундайлардан бири Қўшработ туманидаги О. Қодиров номли ижара хўжалиги бош муҳандиси С. Авазов 42876 сўмлик ғалла тозалагични ўзлаштириб юборган. Ҳозир ушбу шахсга нисбатан ҳам тергов ҳаракатлари олиб борилмоқда.

ЕРНИНГ СЎРОВИ ҚАТТИҚ!

Албатта. Ҳар қарич ер ҳисобда. Ахир у давлат мулки. Унинг нотўғри муносабатга тоқати йўқ. Ер кодексининг қабул қилиниши одамларни ҳушёр торттирди. Лекин ҳануз ердан фойдаланишда қонун бузилиш ҳолатлари аниқланмоқда. Ерни ўзбошимчалик билан эгаллаб олиш ҳолатларини кузатганда дилингизга оғриқ киради. Давлат мулкини ҳам ўзлаштириб бўладими?! Х. Қорабоев Булунғурдаги «Олмазор» ижара хўжалигининг 0,5 г. олмазорини, А. Эргашев Ургут туманидаги «Деҳқонобод» жамоа хўжалигининг 0,5 г. ерини ўзбошимчалик билан эгаллаб олган. Биргина «Олмазор» ижара хўжалигида 5 та олмазор боғларини бузиш ҳолатлари аниқланиб, жиноий иш қўзғатилган.

ДАВЛАТ МУЛКИНИ ЎЗИМНИКИ ДЕМАНГ-ДА!

Гўзалкент туманидаги Ж. Юсупов номли жамоа хўжалигида ҳосилот бўлиб ишлайдиган М. Аҳмедов 162,5 тонна минерал ўғитни қоидага мос сақламаганлиги учун ўғитларнинг 80 фоизининг сифати бузилган. Натижада хўжаликка 604,1 минг сўм моддий зарар етказган. Иштихон туманидаги А. Йўлдошев номли жамоа хўжалигида 1998 йил пахтаси учун олиб келинган уруғлик чигит хўжасизлик билан сақланганлиги учун 13627 сўмлик чигит нобудгарчилигига йўл қўйилган. Ушбу ҳолатлар юзасидан тергов ҳаракатлари олиб борилмоқда.

М. БАҲРИДДИНОВ,
Самарқанд вилояти прокуратураси умумий назорат бўлимининг бошлиғи,
адлия маслаҳатчиси.
Гули ЧЕҲРА,
«Халқ сўзи мухбири».

10 июнь куни асримизнинг энг сўнгги жаҳон чемпионатидаги дастлабки икки учрашув бўлиб ўтди: Бразилия — Шотландия — 2:1, Норвегия — Марокаш — 2:2.

bonjour 98
La France accueille le monde

РОНАЛДО ВА БОШҚАЛАР

Маълумингизким, 16-жаҳон чемпионатининг дастлабки учрашуви Бразилия терма командаси ҳамда Шотландия футболчилари ўртасида бўлиб ўтди. Учрашув тафсилоти ҳақида шуни айтиш жоизки, бу ҳали ўйинбоши. Асосий баҳслар олдинда турибди. Шунга қарамасдан жаҳон чемпионлари майдоннинг ҳар бир нуқтасида дадил ва одилона тўп сурдилар. Жаҳоннинг энг зўр футболчиси Роналдо (Бразилия) рақиблари дарвозасига тўп кирита олмаган бўлса-да, ажойиб маҳоратга эга эканлигини тўла-тўкис намойиш этди.

Тўғриси, бутун дунёдаги футбол ишқибозлари Роналдога катта умид боғлашган эди. У Бразилия терма командасининг ҳар бир учрашувида рақиблари дарвозабонларини бутунлай шошириб қўйиса керак, деган кайфиятда эди. Бош мураббий Марио Зогалло терма командага энг чаққон ўйинчиларни йиғиб шундай бир улкан машина ятратганки, улар ҳар бир учрашувда ҳеч кимга маълум бўлмаган афсонавий тактикаларни қўллаши ва ҳар қандай рақибини истаган вақтида қулатиши турган гап. Команда фақат бугунга келиб ҳозиргидек катта куч ва имкониятга эга бўлгани йўқ. Уларнинг ўзига хос тарихи ҳамда тажрибаси бор. Улар 1930 йилдан буён ўтказилиб келинаётган жаҳон чемпионатларида алоҳида журъат билан қатнашиб келмоқда. Беш бор олтин маъбуда тақдирини ҳал қиладиган энг сўнгги финал учрашувида майдонга чиқиб, тўрт марта ғалаба қозонишган. 1950 йил финалда Уругвай терма командасидан 2:1 ҳисобида мағлубиятга учраб, иккинчи ўринда қолган бўлса, 1958 йил Швеция футболчиларини 5:2 ҳисобида енгиб биринчи бор жаҳон чемпионлигига эришишган. Шунингдек, 1962 (Бразилия—Чехословакия — 3:0), 1970 (Бразилия—Италия — 4:1) ва 1994 (Бразилия—Италия—3:2. Пенальти) йилларда олтин медални қўлга киритган эдилар.

Бразилияликлар 1994 йили Америка Қўшма Штатлари майдонларида ўтказилган жаҳон чемпионатида дастлаб россияликлар билан учрашган эди. Учрашув 2:0 ҳисобида уларнинг фойдасига тугаган. Шунингдек, ўша йили улар Швеция, Голландия, Италия, Камерун, АҚШ командаларини мағлуб этганлигини ҳали футбол ишқибозлари унутганича йўқ.

Шотландия терма командаси ҳақида нима дейиш мумкин?! Шуни алоҳида айтиш лозимки, ушбу мамлакат терма командасининг бош мураббийси Крейг Браун 14 май куниёқ асосий футболчилар рўйхатини эълон қилган эди. Жаҳон чемпионатида яхши ўйинлар намойиш этиб, ҳеч бўлмаганда чорак финалга чиқишни режалаштиришган. Бироқ, улар дастлабки учрашувдаёқ мағлуб бўлди. Гапнинг сарасини айтганда, буни мағлубият дейиш ҳам унчалик ҳақиқатга тўғри келмаса керак. Сабаби, ҳар бир нарсанинг бошланиши ҳис-ҳаяжонларга, ташвиш ва ҳадикларга бой бўлади. Агарда саралаш ўйинларига назар соладиган бўлсак, шотландияликлар Европа 4-гуруҳининг Австрия, Швеция, Латвия, Белорус ва Эстония терма командаларига қарши тўп суриб, иккинчи ўринни олган ҳолда Франция йўлланмасини қўлга киритишган. Кейинчалик улар тайёргарлик юзасидан Америка Қўшма Штатлари футболчилари билан ўртоқлик учрашуви ўтказиб, дуранг (0:0) натижага эришишган. Шунингдек, колумбияликлар билан ҳам 2:2 натижа билан очколарни тенг бўлиб олишган.

Шотландия кеча ютилди. Аммо бу ҳали ҳаммаси тугаганлигини билдирмайди. Уларнинг Жаксон, Жон Колленс, Кристиан Деле, Маккенли сингари абжир ва чаққон футболчилари бор. Улар, албатта, кейинги ўйинларда ўзларининг нимага қодир эканликларини бемалол кўрсата оладилар.

Норвегия — Марокаш терма командалари учрашувида дарвозаларга иккитадан тўп киритилганлигини ҳисобга оладиган бўлсак, ушбу командаларнинг бундан кейинги ўйинларда ҳам осонлик билан ютилмаслиги ойдинлашади. Жаҳон чемпионатига қадар норвегияликлар Мексика футболчилари билан ўртоқлик учрашувида юзмаюз келиб 5:2 натижа билан ғолиб чиқишган эди. Кейинчалик Саудия Арабистони терма командасини эса 6:0 ҳисоби билан тор-мор этишди. Бундан шундай хулосага келиш мумкинки, Норвегия ҳеч бўлмаганда учинчи ўрин учун дадил кураш олиб бориши айни муддаодир. Марокашликлар ҳам чемпионатга қадар қўл қовуштириб ўтиришгани йўқ. Улар «мана мен» деган Англия терма командасини ўртоқлик учрашувига таклиф этиб, кичик ҳисоб билан (0:1) енгилишган эди. Терма команда асосини дунёнинг турли бурчакларида тўп сураётган 27 футболчи ташкил этади.

Хўш, 16-жаҳон чемпионатининг олтин маъбуда учун асосий давогарлари тахминан кимлар бўлиши мумкин? Миллиардлаб футбол ишқибозларининг тахминий ҳисоб-китобларига қараганда, асосий кураш Бразилия, Германия, Аргентина, Италия, Англия, Франция, Голландия, Испания терма командалари ўртасида бўлиши аниқ. Ўз-ўзидан кўриниб турибдики, тўпурарликка асосий давогарлардан бири Роналдодир. Чунки эндигина 22 ёшга тўлган ушбу футболчи сўнгги икки йил ичида кетма-кет икки бор жаҳоннинг энг зўр футболчиси дея тан олинган. Бироқ, ушбу чемпионатда Роналдодан кучли футболчи ҳам кашф этилиши эҳтимолдан холи эмас. Роналдо ўз умрида биринчи бор жаҳон чемпионати мусобақаларида иштирок этмоқда. У шу кунга қадар Германия футбол роботларининг темир ҳимояси нима эканлигини яхши билмайди. Немис футболчиларининг бош мураббийси Берти Фогтс чемпионат бошланишидан олдин «Биз енгиш учун эмас, енгилмаслик учун бор куч-имкониятларимизни сарфлаймиз. Рақибларимиз дарвозасига тўп киритмаслигимиз мумкин. Шу билан биргаликда ўз дарвозамиздан ҳам ўтказмаймиз. Терма командамиз асосан кексароқ ҳамда тажрибали йигитлардан иборат. Улар ақл билан ўйнайди», деган эди.

Роналдога тўпурарлар баҳсида, шунингдек, жаҳон чемпионлигини қўлга киритиш борасида Аргентина ҳамда Италия терма командаси футболчилари ҳам катта зарба бериши мумкин. Негаки, Роналдонинг ўзи Италия клубида («Интер») ўйнайди. Бас, шундай экан, италянлар унинг кимлигини ва нимага қодирлигини, кучли ва нозик томонларини беш қўлдай билади. Аргентиналиклар ҳам Роналдо ҳамда Бразилия терма командаси хусусида ҳаммадан кўп маълумотга эга. Биринчидан, ушбу икки мамлакат дунёнинг битта қитъасида бир-бирига яқин масофада жойлашган. Бунга яна шуни қўшимча қилиш мумкинки, аргентиналикларнинг ҳам ўнга яқин аъзоси бевосита Италия клубларида ўйнашади. Демак, Роналдонинг алдамчи ҳаракатлари, бутун маҳорат бобидаги сир-асрорлари уларга ҳам маълум. Қисқаси, Бразилия терма командаси ҳамда ҳужумчи Роналдо қанчалик кучли бўлмасин, уларнинг рақиблари ҳам ўзаро учрашувларида иложи борича устун келиш учун бир- талай қулай имкониятларга эга.

Жаҳон чемпионатининг дастлабки икки ўйини шуни кўрсатдики, асримизнинг энг сўнгги чемпиони деган номни қўлга киритиш фақат ақл ва маҳорат билан ўйнаган командагагина насиб этади.

Нормурод МУСОМОВ,
«Халқ сўзи» шарҳловчиси.

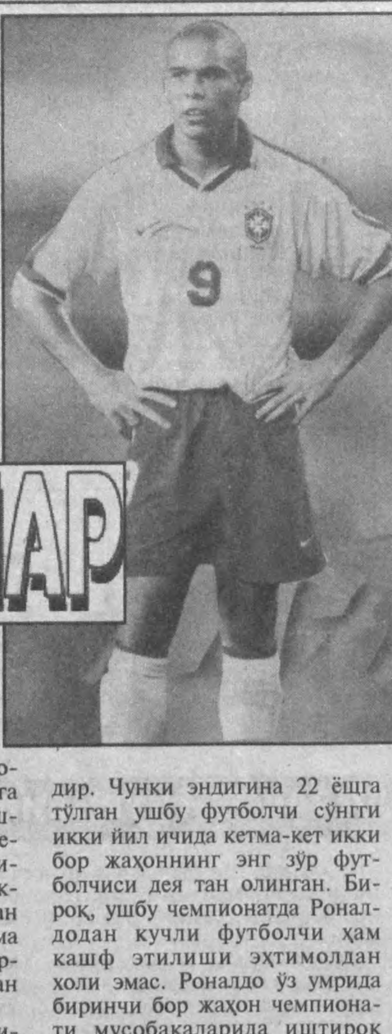

СУРАТДА: Бразилия терма командасининг ҳужумчиси Роналдо.

САХОВАТ

САВОБ ҲАМИША КЕРАК

Жамоатчи мухбиримиз республика Қизил Ярим Ой жамияти Сирғали тумани қўмитаси раиси Мирожия Аҳмадхўжаева билан бу ерда амалга оширилаётган ишлар хусусида суҳбатлашди.

— Аввало, мазкур жамиятнинг фаолияти, вазифалари ҳақида қисқача гапириб берсангиз.

— Қизил Ярим Ой жамияти мустақил, инсонпарвар халқаро ҳаракат бўлиб, у миллати, ирқи, диний эътиқоди, синфий қарашларидан қатъий назар, аҳолининг заиф тоифасига кўнгилли равишда беғараз ёрдам ва мадад беради. Мамлакатимизда истиқлолнинг дастлабки йиллариданоқ бу соҳага алоҳида эътибор бериб келинмоқда. Жумладан, 1992 йил май ойида республикамиз Президентининг «Ўзбекистон Қизил Ярим Ой жамияти тўғрисида»ги Фармони қабул қилинди. Республика Қизил Ярим Ой жамияти ўзининг XVII қурултойида унинг янги Низомини қабул қилиб, мустақил миллий жамият мақомини олди. Биз 1995 йилда 171 та мамлакатнинг Қизил Хож ва Қизил Ярим Ой миллий жамиятларини ўзида бирлаштирган халқаро федерацияга тенг ҳуқуқли аъзо бўлиб кирдик.

— Сирасини айтганда, одамлар ушбу жамият ва унинг қуйи бўғинлари ҳақида жуда кам билишади. Илгари бу ташкилотлар фақатгина ўзининг тамғаси зарб қилинган маркаларни сотиш билан шуғулланади, деб ўйлашарди...

— Гапингизда жон бор. Авваллари жамиятнинг амалий фаолияти ҳаётимизда деярли сезилмасди. Бироқ эндиликда тузилмамиз ҳам янгича руҳ ва йўналишлар билан бойиди. Ўзбекистон Қизил Ярим Ой жамияти халқаро федерация билан биргаликда ишлаб чиққан дастурда бизнинг вазифаларимиз аниқ-равшан кўрсатиб берилган. Бу дастур ниҳоятда кенг қамровлидир. Хусусан, аҳолининг айрим тоифалари — ёлғизлар, кексалар, ногиронлар, кўп болали оилаларга моддий, тиббий, ижтимоий ва маънавий ёрдам кўрсатиш вазифаси ушбу дастурнинг узвий бўлагидир. Бундай ишлар республика Қизил Ярим Ой жамияти марказий қўмитаси томонидан 1992 йил 28 октябрда тасдиқланган «Меҳр-шафқат хизмати» ҳақидаги Қоида асосида амалга оширилмоқда. Жойлардаги 36 та бошланғич ташкилот, тиббий ижтимоий марказ, «Меҳр-шафқат хизмати», 34 та санитар-пости, 6 та санитар дружинаси, 4 та «Меҳрибонлик» гуруҳининг фаолияти бу борада жуда қўл келаяпти.

Ёшлар билан ишлаш масаласи ҳам доимий эътиборимизда турибди. Шу мақсадда мактабларда ташкил этилган бошланғич ташкилотларимиз, санитар-постлари ва «Меҳрибонлик» гуруҳларида ўқувчиларга санитария ва гигиенадан билим берилиб, биринчи тиббий ёрдам кўрсатишга ўргатилмоқда. Ўтган йили банкда қўмитамизнинг ҳисоб рақами очилди. Натижада, ўз маблағимизга эга бўлиб, муҳтож кишиларга яхшироқ ёрдам кўрсатиш имконияти туғилди. Шунингдек, тиббий ижтимоий марказ ишини йўлга қўйганмиз. Айни пайтда 70 нафардан зиёд ёлғиз ва ногирон кексаларга, 20 нафарга яқин кам таъминланган, кўп болали оилаларга беғараз ёрдам кўрсатаяпмиз.

Юртбошимизнинг шундай пурҳикмат гаплари бор: «Савоб ишни ҳар куни ва ҳар ким қилиши лозим». Ҳозирги вақтинчалик қийинчиликлар даврида ёрдамга муҳтож инсонларга ўзимизнинг меҳр-мурувват қўлимизни чўзиб баҳоли қудрат ўз хизматимизни кўрсатаётганимиздан мамнунмиз. Зеро, бу ташкилотимиз фаолиятининг асосий мазмунидир.

Суҳбатдош:
Санобар ҲАКИМОВА.

МАЪНАВИЯТ ОЛАМИДА

“БОРИ ЭЛГА ЯХШИЛИҚ ҚИЛҒИЛ...”

Қадим донишмандлар маънавият ва маърифатни инсон дили ва йўлининг зиёси деб билганлар. Раҳбари шу йўлдан бошлаган элу юртнинг мамлакати обод, халқи содиқ ва саодатли бўлган. Зеро, Президентимиз таъкидлаганидек, юксак маънавият келажак пойдевори, миллий камолат таянчидир.

Миллий маънавиятимиз ва қадриятларимизнинг теран илдизлари олис мозийга бориб тақалади. Улар қадим Турон замин ҳудуди билангина чегараланиб қолмай, Шарқ мамлакатлари, хусусан, Ҳиндистон, Покистон, Эрон ҳудудлари каби улкан ўлкалар тарихи билан чамбарчас боғланган. Бутун дунёда Буюк мўғуллар номи билан машҳур Бобурийлар сулоласи тарихи ҳам мазкур мамлакатлар солномасида муносиб ўрин эгаллайди.

Бу борада ўнлаб нодир асарлар ёзилган, ноёб тадқиқотлар ўтказилган. Афсуски, шўро замонида биз уларнинг кўпчилигидан мутлақо бехабар эдик. Таниқли ҳинд тарихнависи Л.П.Шарманинг “Маънавият” нашриёти томонидан чоп этилган “Бобурийлар сулоласи” асари бу кемтикни маълум даражада тўлдиради.

Филология фанлари номзоди Ғофуржон Сотимов бевосита инглиз тилидан таржима қилган бу китобда Бобурийлар ҳукмронлиги замонларидан то охирги бобурий шаҳзодалар тарихигача бўлган давр чуқур илмий асосда, тарихий манбаларга суянган ҳолда ёритиб берилган. Унда Бобурий шаҳзодаларнинг давлатни бошқариш салоҳияти, саркардалик маҳорати, сарой муҳити, давлатни идора қилиш усуллари, улар ҳукмронлиги вақтидаги маъмурий ва ҳарбий тизим, молиявий идоралар, ўша даврда яратилган маданий-маърифий ҳамда меъморий ёдгорликлар ҳақида қизиқарли маълумотлар берилган.

Шу нашриётнинг яна бир маҳсулоти — Бобурнинг қизи Гулбаданбегимнинг “Ҳумоюннома” асарини маълум маънода юқорида зикр этилган китобнинг мантиқий давоми, гултожи деб ҳисоблаш мумкин. Уни таниқли бобуршунос олима, тарих фанлари доктори, ЎзФА мухбир аъзоси Сабоҳат Азимжонова форсчадан таржима қилган.

Ўрта аср Шарқ тарихида аёллардан чиққан ягона тарихнавис, юксак маърифат ва ноёб дид, нозик таъб соҳибаси бўлмиш Гулбаданбегимнинг бу асарида Шимолий Ҳиндистон тарихи, Бобурнинг тўнғич ўғли Ҳумоюн ҳукмронлик қилган давридаги воқеалар юксак маҳорат билан акс эттирилган. Заҳириддин Бобур замонида бўлиб ўтган воқеалар ҳақида ҳам мухтасар маълумотлар берилган.

Иккала асарда ҳам Бобур ва бобурий шаҳзодаларнинг шахси, уларнинг дунёқараши, мардлиги, ажойиб инсоний фазилатлари, одамларга бўлган меҳр-оқибати, ҳиммати ва садоқати зўр самимият билан тилга олинган. Улар яхшилик билан из қолдиришни ўз ҳаётининг мазмуни деб билганлар. Зеро, Бобурнинг қуйидаги шоҳона байти уларни шунга ундаган:

Бори элга яхшилиқ қилғилки,
мундин яхши йўқ,
Ким дегайлар даҳр аро қолди
фалондин яхшилик.

Ёқуб ИБРОҲИМОВ,
ЎзА шарҳловчиси.

ХОТИРА

МАКТАБ ЯРАТГАН ОЛИМ

Ибратли ҳаёти, серқирра ва сермаҳсул фаолияти билан ҳаётлик пайтидаёқ халқимиз назарига тушган, ўзига кўркам ҳайкал қўйиб кетган, бугунги кунда эса, юксак таҳсинга лойиқ кўрилаётган муътабар инсонлардан бири академик Яҳё Ғуломовдир.

Яҳё Ғуломов 1908 йил Тошкент шаҳрининг Шайхонтоҳур даҳасидаги Оқ мачит маҳалласида мадраса ўқитувчиси оиласида дунёга келди. «Намуна» мактаб-интернатини тамомлади. Кейин Самарқанддаги ўзбек давлат педагогика академиясида таҳсил олди.

Самарқандда тадқиқотлар олиб борган шарқшунос ва археолог В.Л.Вяткин Яҳё Ғуломовнинг илмга бўлган қизиқишини сезиб, уни археологияга тортиш ва дала ишлари методи билан таништириш мақсадида Афросиёбдаги ўз экспедицияларига олиб чиқа бошлайди.

Яҳё Ғуломов илк мустақил археологик тадқиқотларини қадимги Хоразм ерларида дўсти Турди Мирғиёсов билан биргаликда бошлайди. Олим қадимги Хоразм ерларида бошланган дастлабки археологик изланишларда (1936 йил) фаол қатнашди. 1937 йилнинг кузида Фанлар академияси қошида Хоразм археологик экспедицияси ташкил этилди. Ўша йилнинг ўзида Хоразм экспедицияси Қизилқумда археологик изланишларни бошлаб юборди. Олимлар барханли қумликлардан иборат бўлган бу қадимий ўлкада ибтидоий баliқчи ва овчиларнинг манзилгоҳлари, қум барханлари орасидаги саноқсиз улкан қалъаларнинг харобаларини, суғориш тармоқларининг қолдиқларини текширишга киришдилар. Экспедицияга Ўзбекистондан Я.Ғуломов жалб этилди. Ҳозирги Тўрткўл ва Беруний туманларининг Амударёга ёндошган тор ва чўзиқ воҳалари, шарқ томонида жойлашган бепоён чўл қўйнида қурилган улуғвор қалъалар, қадимий каналлар ўзани қумга кўмилиб ётарди. Маданият ўчоғи бўлган ана шу харобалар олимнинг тадқиқот ва изланишлари манбаига айланди.

Тешикқалъадан топилган мис ва кумуш тангалар, рўзғор анжомлари, бинокорлик материаллари, чигит доналари, узум уруғлари, мева данаклари, кийим-бош қолдиқлари асосида Хоразмнинг илк феодал давридаги ҳаёт тарзини тўла тасаввур қилиш мумкин бўлди.

Қалъа атрофида олиб борилган қазиш-қидирув ишлари Хоразмнинг узоқ ўтмиши — қулдорлик даврига, ибтидоий жамоа тарихининг янги тош, жез ва илк темир даврларига олиб кирди.

Олимнинг ирригация ривожи ва инқирози, деҳқон ва кўчманчи чорвадорларнинг сиёсий, иқтисодий ва маданий алоқаларининг аҳамияти тўғрисидаги фикрлари, айниқса, диққатга моликдир.

Яҳё Ғуломов шогирд тайёрлашга катта аҳамият бериб, ўта масъулият билан ёндашар эди. У шогирд тарбияламаган олимни мевасиз дарахтга қиёс қиларди. Олим шогирднинг билими, қизиқиши ва интилишига қараб иш тутар эди. Натижада 50-60 йилларда Марказий Осиё халқларининг ижтимоий-иқтисодий ҳаётида муҳим роль ўйнаган ирригация тарихи ҳамда Марказий Осиё халқларининг ташқи муносабатлари тарихи бўйича олимнинг ўзига хос шогирдлар мактаби вужудга келган эди. Яҳё Ғуломовнинг археология мактаби, белгилаб берган илмий йўналишлари 1970 йилда Ўзбекистон Фанлар академияси таркибида алоҳида Археология институтининг ташкил топишида асосий пойдевор бўлди.

Ўзбек халқининг моддий ва маданий обидаларини излаб топиш ва уларни синчиклаб ўрганишда ўзининг улкан ҳиссасини қўшган забардаст аллома Яҳё Ғуломовнинг босиб ўтган ибратли ҳаёт йўлига назар ташлар эканман, Абдулқодир Бедилнинг «Кимки ҳаёт шамин илм ила ёқди, ҳаёти асрлар сўнмади, балқди», — деган каломи беихтиёр ҳаёлимдан ўтади. Дарҳақиқат, тинимсиз изланишлари туфайли Яҳё Ғуломов кенг илмий жамоатчиликнинг эътиборини қозонди. У тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг ҳақиқий аъзоси даражасига етиб, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби унвонига сазовор бўлди.

Ўтган йили Хива шаҳрининг 2500 йиллик юбилейи кунларида устознинг илмий мероси катта ҳурмат билан тилга олинди.

Яҳё Ғуломов ўзбек археологларининг кўпчилигига археология фанининг сиру асрорларини ўргатган, уларни илмий баркамоллик сари етаклаган бағри кенг устоз, ажойиб инсон эди. Ўтмиш тўфонларида изи йўқолиб кетган тарих зарварақларини жонлантирган Яҳё Ғуломов Хоразм тарихчиси сифатида қалбларда мангу яшаб қолди.

Севара САБУРОВА,
ЎзФА тарих институти аспиранти.

ОЧИҚ ТУРДАГИ “КЎКЧА” ҲИССАДОРЛИК ЖАМИЯТИ 1997 ЙИЛ ЯКУНИ БЎЙИЧА

Ҳисобот мажлисини 18 июнь соат 10.00 да ўтказади.

Манзил: Тошкент шаҳар, Соҳибоев кўчаси, 22-уй.

729

«TOSHKENT SHAHAR TELEFON TARMOG`I»

очиқ турдаги ҳиссадорлик жамиятининг маъмурияти

ишончли инвесторларга эркин савдога чиқариладиган

акцияларни харид қилиш мумкинлигини маълум қилади.

Битта акциянинг номинал қиймати —1000 сўм.

Манфаатдор юридик шахслар Тошкент шаҳар, Миробод кўчаси, 17-уйда жойлашган **«TOSHKENT SHAHAR TELEFON TARMOG`I»** ҳиссадорлик жамияти маъмуриятига ўз таклифлари билан мурожаат қилишлари мумкин.

«TOSHKENT SHAHAR TELEFON TARMOG`I» очиқ турдаги ҳиссадорлик жамияти, сердаромад алоқа корхонаси ҳисобланади. Мазкур ҳиссадорлик жамияти ушбу акцияларни харид қилиб, капитал жамғаришингизда сизга кафолат беради.

МАЪЛУМОТ УЧУН ТЕЛЕФОН: 133-45-19.

АООТ «TOSHKENT SHAHAR TELEFON TARMOG`I»

722

“Халқ сўзи” ва “Народное слово” ГАЗЕТАЛАРИГА

ХАЛҚ СЎЗИ НАРОДНОЕ СЛОВО

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Ҳар куни 9.00 дан 18.00 гача қуйидаги манзилда қабул қилинади: Тошкент ш., Матбуотчилар кўчаси, 32, “Шарқ” нашриёт-матбаа концерни биноси, иккинчи қават, 256-хона.

Маълумот учун телефонлар: 136-09-25, 132-10-63.
“Хабар” реклама-ахборот бўлими.

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги жамоаси Вазирлар Маҳкамаси қошидаги давлат заҳираси Бош бошқармасининг масъул ходими

Фабир СУЛТОНБЕКОВнинг

бевақт вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оиласига ва қариндош-уруғларига чуқур таъзия изҳор этадилар.

Республика Кўчмас мулк биржаси бошқаруви биржа бошқаруви раисининг биринчи ўринбосари Махаматсобир Қодировга падари бузруквори

Солижон ота ҚОДИРОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

Тошкент Педиатрия медицина институти маъмурияти ва меҳнат жамоаси патологик анатомия кафедраси мудири, доцент

Комил ФОЗИЛОВнинг

вафоти муносабати билан марҳумнинг яқинларига чуқур таъзия изҳор этади.

«ХАЛҚ СЎЗИ» «НАРОДНОЕ СЛОВО»

Бош муҳаррир
Аббосхон УСМОНОВ

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

БЎЛИМЛАР:
Парламент 133-57-34;
Ҳуқуқ ва қонунчилик 136-07-94;
Иқтисодиёт 136-36-65;
Қишлоқ хўжалиги 136-37-85
Маънавият 136-35-60, 132-10-65;
Хатлар 136-29-89, 133-07-48;
Фан, туризм, спорт ва ҳарбий ватанпарварлик 132-12-08;
Халқаро ҳаёт 132-11-15;
Котибият 133-10-28;
Эълонлар 136-09-25.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00001
Буюртма Г — 096, 34565 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган.
Қоғоз бичими А—2
Газета IBM компьютерида терилди ва оператор Сергей ЛУКИН томонидан саҳифаланди.
Таҳририятда ҳажми 5 қоғоздан зиёд материаллар қабул қилинмайди.

МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Навбатчи муҳаррир — Э. Болиев.
Навбатчи — Қ. Норқобил.
Мусаҳҳиҳ — Ф. Усмонов.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41.
Босишга топшириш вақти—21.00 Босишга топширилди: 22.20 1 2 3 4 5 6